

Pedagogisch beleid

kinderdagverblijf en peuteropvang

Inhoud

	Pagina
Een woord vooraf	
Inleiding	3
Leeswijzer	4
Missie, visies, waarden en doelen	
1. Missie en visie	5
2. Visie op kinderen	6
3. Visie op opvoeden	6
4. Kernwaarden	7
5. Pedagogische basisdoelen	8
6. Welbevinden bij kinderen	8
7. Pedagogisch medewerkers en hun competenties	11
Pedagogisch werkplan	
8. Pedagogisch werkplan	13
8.1 Kinderen een gevoel bieden van fysieke en emotionele veiligheid	13
8.2 Kinderen de gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties	14
8.3 Kinderen de gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van sociale competenties	16
8.4 Het eigen maken van waarden en normen, oftewel cultuur	16
8.5 Vroeg- en voorschoolse educatie	17
8.6 Mentorschap	19
8.7 Structureel volgen	20
8.8 Wennen	20
SKRS als organisatie	
9. Onze kinderdagverblijf- en peuteropvanglocaties	22
10. Typen opvang en beroepskracht-kind-ratio	25
11. Dagprogramma kinderdagverblijf en peuteropvang	31
12. Ontwikkeling en implementatie pedagogisch beleid	33
13. Stagiairs	35
14. Samenwerking met ouders	37
15. Samenhang met ander beleid	38
Gebruikte literatuur	
16. Literatuurlijst	39
Bijlages	
Bijlage I: Verdieping	40
Bijlage II: De ontwikkeling van kinderen van nul tot vier jaar	43

Een woord vooraf

Inleiding

Het kind voorop!

Voor je ligt het vernieuwde pedagogisch beleid voor de kinderdagverblijven en de peuteropvanglocaties van SKRS.

Binnen SKRS vindt een continu proces plaats van kwaliteitsontwikkeling in onze werkwijze. Vanuit nieuwe wetenschappelijke inzichten en maatschappelijke ontwikkelingen over opvoeden en kinderopvang, is de behoefte en noodzaak ontstaan tot vernieuwing van dit beleid.

Hoe kijken wij naar kinderen? Wat vinden wij belangrijk voor kinderen en wat hebben ze nodig? Hoe doen we dit en waarom doen we dit zo? Dit zijn vragen waar dit pedagogisch beleid een antwoord op biedt. Pedagogisch medewerkers moeten richting en inspiratie kunnen ontleen aan het pedagogisch beleid, en ouders kunnen een duidelijk beeld krijgen van wie SKRS is en waar SKRS voor staat. Het uitgangspunt van dit beleid is een positieve kijk op kinderen. Het kind voorop!

Het pedagogisch beleid is tot stand gekomen na het bestuderen van onder meer wetenschappelijke literatuur waarin nieuwe en vernieuwde inzichten aan bod kwamen. Tevens is het beleid besproken in verschillende werkgroepen met pedagogisch medewerkers onder leiding van de beleidsmedewerker.

Het vernieuwde pedagogisch beleid is voorgelegd aan de oudercommissie. Ouders en medewerkers zijn op de hoogte gebracht middels een bericht in de nieuwsbrief. Tot slot hebben besprekingen in groepsbijeenkomsten van pedagogisch medewerkers onder leiding van de regiomanagers, de implementatie tot voltooiing gebracht.

Leeswijzer

Het pedagogisch beleid start met hoofdstuk 1, waarin onze missie, visie en kernwaarden beschreven staan. Ook worden in dit hoofdstuk de inzet en vereiste competenties van de pedagogisch medewerkers beschreven. Er wordt aandacht besteed aan het welbevinden van kinderen als maatstaf voor de kwaliteit en de vier pedagogische basisdoelen die genoemd zijn in de Wet kinderopvang (2005) komen aan bod. De vier doelen zijn: kinderen een gevoel bieden van emotionele veiligheid, kinderen de gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties, kinderen de gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van sociale competenties en kinderen de kans geven om zich normen, waarden en de cultuur van de samenleving eigen te maken.

De kern van het pedagogisch beleid wordt gevormd in hoofdstuk 8. Hierin komt het pedagogisch werkplan aan bod. De indeling van dit hoofdstuk is gebaseerd op de vier bovenstaande pedagogische basisdoelen voor de kinderopvang. In dit hoofdstuk wordt ook beschreven hoe wij kijken naar kinderen op het kinderdagverblijf en op de peuteropvang. Tot slot wordt in dit hoofdstuk aandacht besteed aan het vroeg- en voorschoolse educatieprogramma Uk & Puk.

In de daaropvolgende hoofdstukken worden de organisatie en praktische invulling beschreven. Ook het contact met de ouders wordt hier behandeld.

Een aantal onderwerpen komt in het pedagogisch beleid kort aan bod. SKRS heeft op vele verschillende vlakken beleid. In hoofdstuk 13 is een lijst te vinden van andere beleidsonderwerpen waarmee het pedagogisch beleid samenhangt. In deze beleidsstukken zelf is meer en uitgebreidere informatie beschikbaar over het desbetreffende onderwerp.

In hoofdstuk 14 volgt de literatuurlijst. In Bijlage I wordt extra verdieping en uitleg gegeven als het onderwerp dat nodig heeft. Ten slotte wordt in Bijlage II de ontwikkelingsfase van kinderen in de leeftijd van nul tot vier jaar behandeld.

Over de gebruikte terminologie

- Het pedagogisch beleid is gericht op ouders en pedagogisch medewerkers. Omdat de pedagogisch medewerkers het pedagogisch werkplan gebruiken als handleiding voor hun werk, is hoofdstuk 8 in de jij-vorm geschreven.
- Wanneer er wordt gesproken over de organisatie of collega's op het kinderdagverblijf dan wordt dit vaak met 'wij' aangegeven.
- Wanneer er over een kind geschreven wordt in de hij-vorm, kan er doorgaans ook zij gelezen worden.
- Wanneer er pedagogisch medewerkers geschreven wordt in de zij-vorm, kan er doorgaans ook hij gelezen worden.

Missie, visies, waarden en doelen

1. Missie en visie

Onze missie

De missie van SKRS is om kinderen een inspirerende, uitdagende en liefdevolle omgeving te bieden. Onze organisatie is betrokken bij en staat open voor vragen van ouders en ontwikkelingen in de samenleving.

Onze visie op kinderopvang

Onze kinderdagverblijven en peuteropvanglocaties staan open voor alle culturen en geloofsovertuigingen. Wij tonen respect voor de unieke achtergrond van elk kind en geven het de aandacht waar het op dat moment behoefte aan heeft. Het welbevinden van de kinderen staat voorop en is tevens onze maatstaf voor kwaliteit.

Kinderen in de leeftijd van nul tot vier jaar hebben de behoefte om op te groeien in een veilige, warme en liefdevolle omgeving waarin ze positief stimulerende aandacht krijgen van de pedagogisch medewerkers.

De ouders zijn eindverantwoordelijk voor de opvoeding van hun eigen kind; de pedagogisch medewerker heeft een rol als medeopvoeder. Een open relatie met ouders is een voorwaarde voor een goede samenwerking. Zoals de ouders in de gezinssituatie een sleutelrol vervullen, zo is de rol van de pedagogisch medewerker in de kinderopvang cruciaal. De pedagogisch medewerker is de spil waaromheen het leven van de kinderen draait. De interacties van de pedagogisch medewerker met de kinderen in de groep zijn beslissend voor het bereiken van de vier basisdoelen.

Bij SKRS staat het kind voorop. Wij geven het kind de ruimte om zich te ontwikkelen in een inspirerende omgeving waarbij de kinderen op een positieve manier gestimuleerd worden door de pedagogisch medewerkers. De pedagogisch medewerkers dragen zorg voor de benodigde aandacht en liefde. Ze scheppen voorwaarden voor leren en ontwikkelen. Ze zien kansen voor spel, leren en contact, die zich spontaan voor kunnen doen. Ze creëren kansen door inspirerende activiteiten aan te bieden. Het aanwezige speelmateriaal sluit aan bij de ontwikkelingsfase en behoeften van het kind.

2. Visie op kinderen

Hoe kijken wij naar kinderen?

- Kinderen hebben veel mogelijkheden in zich.
- Ieder kind heeft zijn eigen karakter, al vanaf de geboorte, en wordt daarnaast verder ontwikkeld en gevormd door de omgeving waarin het opgroeit en de ervaringen die het opdoet.
- Een kind mag zijn wie hij is. Kinderen verschillen van elkaar en dit beschouwen wij als een verrijking voor de groep waarin het kind zich bevindt.
- Kinderen moeten nog veel ontdekken en meekrijgen voor ze zelfstandig in de maatschappij kunnen functioneren.
- Kinderen zijn belangrijk; zij zijn de toekomst.

3. Visie op opvoeden

Aan opvoeden zijn meerdere kanten te onderscheiden:

- Een kind begeleiden en stimuleren zich te ontwikkelen met wat het in zich heeft.
- Een kind leren zijn weg te vinden in de wereld om zich heen.
- De autonomie van het kind respecteren.
- Een kind duidelijke grenzen geven, maar ook ruimte om zich te ontwikkelen.
- Een kind heeft het recht om gehoord te worden.

Het kind en de pedagogisch medewerker beïnvloeden elkaar wederzijds door de manier waarop zij met elkaar communiceren en hoe zij met elkaar omgaan.

Ook de omgeving van het kinderdagverblijf en de peuteropvang is van invloed op de ontwikkeling van het kind. We richten ons steeds op een zorgvuldig en bewust gekozen balans tussen de noodzakelijke veiligheid, zowel fysiek als emotioneel, en het bieden van uitdaging in de omgeving, de activiteiten en de speelmogelijkheden.

- Voor meer uitleg over autonomie, het stellen en reguleren van grenzen en het recht om gehoord te worden en hoe je dit gedurende je werkzaamheden met kinderen kunt vormgeven, zie Bijlage I.

4. Kernwaarden

De volgende kernwaarden hebben wij vastgesteld om onze missie te bereiken. De kernwaarden geven richting aan ons handelen in de dagelijkse praktijk op het kinderdagverblijf en op de peuteropvang.

Enthousiast

We zijn trots op onze organisatie en op ons vak. We hebben plezier in ons werk en stralen dit uit.

Klantgericht

Wij zorgen ervoor dat we weten wat de klant van ons wil. We nemen wensen van kind, ouders en collega's serieus en geven ook grenzen aan.

Kindgericht

Ieder kind is voor ons belangrijk en uniek. We handelen vanuit de vraag van het individuele kind, binnen de kaders van het pedagogisch beleid.

Betrokken en respectvol

Wij zijn een professionele organisatie, waarin iedereen persoonlijk wordt benaderd. We communiceren open naar ouders, kinderen en collega's.

Kwaliteitsbewust

We stellen hoge eisen aan de kwaliteit van onze werkwijze. Dit betekent dat we voortdurend werken aan verbetering. We maken daarin bewuste keuzes.

Omgevingsbewust

We richten onze blik naar buiten, als organisatie maar ook samen met de kinderen. We weten wat er speelt in de omgeving en in de samenleving. Daar waar we mogelijkheden zien zoeken we samenwerking en spelen we in op activiteiten en ontwikkelingen.

Ondernemend

Onze organisatie is volop in beweging! We zijn creatief, vindingrijk en resultaatgericht, maar realistisch: we nemen verantwoorde risico's.

5. Pedagogische basisdoelen voor de kinderopvang

De volgende vier pedagogische basisdoelen worden in de Wet kinderopvang (2005) genoemd:

1. Kinderen een gevoel bieden van fysieke en emotionele veiligheid.
2. Kinderen de gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties.
3. Kinderen de gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van sociale competenties.
4. Het eigen maken van waarden en normen, oftewel cultuur.

Deze vier pedagogische basisdoelen worden in hoofdstuk 8 van ons pedagogisch werkplan uitgebreid behandeld.

6. Welbevinden bij kinderen

De explosieve toename van kinderopvang voor jonge kinderen in de afgelopen jaren heeft in Nederland geleid tot heftige discussies over de effecten van kinderopvang op de ontwikkeling van kinderen. In andere landen waar al veel langer op grote schaal gebruik wordt gemaakt van kinderopvang, worden deze discussies al langer gevoerd.

Naar aanleiding hiervan is in de Verenigde Staten en Scandinavië veel onderzoek gedaan naar de effecten van opvang buitenshuis. Uit al deze onderzoeken valt één conclusie zeker te maken: het is vooral de kwaliteit van de kinderopvang die bepaalt welk effect die opvang heeft op het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen. Opvang van hoge kwaliteit heeft aantoonbare positieve effecten, zowel op het welbevinden van de kinderen tijdens de opvang zelf, als op hun latere ontwikkeling.

Het welbevinden van kinderen is voor ons de belangrijkste maatstaf voor de kwaliteit van de opvang en de tevredenheid van ouders. Als de kinderen zich prettig voelen, doet de pedagogisch medewerker op het kinderdagverblijf of op de peuteropvang haar werk goed. Een kind dat lekker in zijn vel zit, het naar zijn zin heeft of zich op z'n gemak voelt, ervaart een positief welbevinden. Ook het functioneren van de groep als geheel wordt gezien als een belangrijke aanwijzing voor kwaliteit. In een groep met een veilige, rustige en opgewekte sfeer voelt elk kind en ook elke pedagogisch medewerker zich prettig.

Een kind dat zich prettig en op zijn gemak voelt, is open, nieuwsgierig, levenslustig, tevreden, ontspannen, vol zelfvertrouwen en evenwichtig. Deze gedragingen en uitingen die duiden op welbevinden, laten zien dat een kind zich veilig en ontspannen voelt en geniet van de activiteit waarmee het bezig is. Deze kenmerken van welbevinden zijn niet aan leeftijd of karakter gebonden. Ze zijn universeel, ongeacht de achtergrond van het kind. Kinderen die het daarentegen niet naar hun zin hebben, zijn gesloten, afwerend, lusteloos, ontevreden, gespannen, onzeker en onevenwichtig.

Leeftijd, opvoeding en temperament

Uit het gedrag van kinderen krijg je aanwijzingen over hun welbevinden. Door je in te leven in een kind en rustig te observeren, krijg je veel informatie. Het gedrag van een kind moet geïnterpreteerd worden in het licht van zijn leeftijd, opvoeding en temperament.

Leeftijd

Het gedrag van kinderen wordt bepaald door de leeftijd. Zo is het voor een peuter van twee jaar begrijpelijk gedrag om een tijd lang alles zelf, zonder hulp van de pedagogisch medewerkers, te willen doen. Het afweren van hulp is dus niet per se een teken van niet-welbevinden. Voor een jonger kind of een basisschoolkind zal het niet accepteren van hulp veel eerder een teken kunnen zijn van niet-welbevinden.

Een gespannen of schrikachtige reactie op knuffelen door pedagogisch medewerkers moet bij een jong kind eerder als een teken van niet-welbevinden geïnterpreteerd worden dan bij een basisschoolkind, omdat de laatste daarin al duidelijk voorkeuren en eigen keuzes heeft ontwikkeld.

Opvoeding

De opvoeding thuis en op het kinderdagverblijf of op de peuteropvang is ook van invloed op het gedrag en het welbevinden van kinderen. In veel gezinnen worden de kinderen gestimuleerd tot zelfstandigheid. Sommige kinderen zijn enthousiaster dan andere kinderen, ze zijn nieuwsgierig. Andere kinderen nemen minder initiatief, maar dat hoeft niet te duiden op niet-welbevinden. Van belang is dan om te letten op andere tekenen als geïnteresseerd kijken of belangstelling hebben voor nieuwe gebeurtenissen.

Temperament

Er zijn rustige (introverte) kinderen en uitbundige (extraverte) kinderen. Uitbundige kinderen zijn luidruchtiger en beweeglijker in hun uitingen dan rustige kinderen. Zo zijn er kinderen die stilzittend genieten tegenover kinderen die hun plezier duidelijk laten merken door hun uitbundigheid.

Ook uitingen van niet-welbevinden verschillen tussen rustige en uitbundige kinderen. Rustige kinderen zullen zich meer in zichzelf terugtrekken of zich gelaten of passief tonen, terwijl uitbundige kinderen meer zichtbaar boos, driftig of verdrietig zijn. Door goed te kijken, leer je het verschil kennen tussen welbevinden en niet-welbevinden.

De pedagogisch medewerkers, andere kinderen en de omgeving op het kinderdagverblijf of peuteropvang

Het kinderdagverblijf of de peuteropvang is een omgeving waar het kind regelmatig verblijft. Daarom levert het kinderdagverblijf of de peuteropvang een belangrijke bijdrage aan het welbevinden van het kind. Er zijn hierbij drie terreinen te onderscheiden; de pedagogisch medewerkers, de andere kinderen en de omgeving in het algemeen.

De pedagogisch medewerkers

Een vertrouwensrelatie met de pedagogisch medewerkers is van essentieel belang voor het ontwikkelen van een gevoel van welbevinden. Om het welbevinden van het kind na te gaan, hoor je je als pedagogisch medewerker de vraag te stellen: voelt het kind zich prettig en op zijn gemak in relatie met mij? En als vanzelf komt dan ook de vraag: hoe voel ik mij in de relatie met dit kind?

De andere kinderen

Prettige contacten met andere kinderen zijn een andere essentiële voorwaarde voor het welbevinden van kinderen. Naarmate een kind ouder wordt, gaan de contacten met andere kinderen een steeds belangrijkere bijdrage leveren aan het welbevinden. Om het welbevinden van het kind op dit terrein vast te stellen, dien je je als pedagogisch medewerker de vraag te stellen: voelt het kind zich prettig en op zijn gemak in relatie tot de andere kinderen in de groep?

De omgeving

Een veilige, afwisselende en uitdagende omgeving is de derde essentiële voorwaarde om welbevinden bij kinderen te creëren. Een kind moet zich prettig voelen in zijn verschillende bezigheden door de dag heen, bijvoorbeeld als het kind aan het spelen is of tijdens het eten. Het kinderdagverblijf of de peuteropvang kan deze omgeving zo vormgeven dat het welbevinden van het kind bevordert wordt.

De omgeving is een ruim begrip. Het gaat niet alleen om de inrichting en spelmaterialen, maar ook de dagindeling, de groepsregels en de keuze van activiteiten. Om welbevinden in de omgeving te beoordelen, dien je je als pedagogisch medewerker de vraag te stellen: voelt het kind zich prettig en op zijn gemak in de omgeving die wij hem bieden?

Een goed functionerende groep draagt bij aan het welbevinden van individuele kinderen, maar ook aan het werkplezier van de pedagogisch medewerkers. In een groep die niet lekker draait, lijkt het alsof je als pedagogisch medewerker overal gelijktijdig mee bezig moet zijn: conflicten oplossen, kinderen op hun gemak stellen, ingrijpen om ongelukken te voorkomen. Je hebt het druk met individuele kinderen en het kost veel energie om de hele groep mee te laten doen met de activiteiten die je gepland had. In een groep die daarentegen wél lekker draait, voel je je als pedagogisch medewerker op je gemak, zijn de meeste kinderen prettig bezig en kun je beter overzicht houden over de groep.

Je kunt kijken naar een groep als een optelsom van individuele kinderen. In dat geval gaat het goed met de groep wanneer de meeste kinderen zich goed voelen. Of je kijkt naar het functioneren van de groep. Dan kun je jezelf de vraag stellen: functioneert de groep zo dat de kinderen zich er prettig in voelen en zich op hun gemak kunnen voelen? En ook: hoe voel ik mij in de groep?

7. Pedagogisch medewerkers en hun competenties

De inzet van de pedagogisch medewerkers is van groot belang voor de kwaliteit van de opvang op onze kinderdagverblijven en peuteropvanglocaties. Hierbij staan vier competenties centraal voor onze pedagogisch medewerkers:

1. Sensitiviteit en inlevingsvermogen
2. Kind met kinderen kunnen zijn
3. Klantgerichtheid
4. Professionaliteit en kwaliteitsgerichtheid

Als organisatie willen wij investeren in de ontwikkeling van de medewerkers en hun competenties. Wij werken continu aan kwaliteit. Aan iedere medewerker bieden wij structureel de mogelijkheid om in workshops de deskundigheid te laten vergroten en de competenties te laten versterken.

1. Sensitiviteit en inlevingsvermogen

Inlevingsvermogen oftewel empathie is een bijzondere eigenschap. Het staat voor het vermogen om je te verplaatsen in anderen. Sensitiviteit is de manier waarop je vervolgens kunt inspelen op hun behoeften en gevoelens. Deze gevoeligheid is er in vele gradaties. Als pedagogisch medewerker ontwikkel je je inlevingsvermogen om je zowel in het kind als in de ouders te kunnen verplaatsen, in hun behoeften en gevoelens. Je benadert hen positief.

Het effect van sensitiviteit en inlevingsvermogen

Met een sensitieve werkhouding zorg je voor een goede afstemming tussen de wensen van de ouders voor hun kind, het beleid, en de mogelijkheden van de opvang. Doordat je je als pedagogisch medewerker inleeft in zowel het kind als de ouders, ben je gericht op het aanvoelen en achterhalen van onuitgesproken informatie, gevoelens, behoeften, belangen en gedachten van anderen. Je houdt rekening met gevoeligheden, emoties, twijfels en irritaties van anderen. Je kijkt de kinderen aan, gaat in op wat het kind zegt, geeft positieve feedback op wat het kind zegt en doet, reageert alert op signalen van vermoeidheid en volle luiers en je bent tolerant ten aanzien van driftbuien en gekkigheden van een kind. Door je sensitieve houding krijgen kinderen de gelegenheid om iets te leren. Daarnaast praat je over kinderen op het kinderdagverblijf, op de peuteropvang en over de sociale omgang in de groep op een respectvolle manier met anderen. Is er negatief nieuws, dan wordt dit respectvol overgebracht. De dienstverlening aan ouders en kinderen is vraaggericht, zodat zij zich serieus genomen voelen.

→ Zie Bijlage I voor meer verdieping en voorbeelden van hoe je je sensitief kunt opstellen tegenover kinderen.

2. Kind met de kinderen kunnen zijn

De competentie 'kind met kinderen kunnen zijn' betekent: speelsheid laten zien. Dit heeft niets te maken met kinderachtig doen. Het gaat erom dat je je fantasie gebruikt, dat je niet bang bent voor controleverlies, dat je je kunt verbazen en dat je kunt genieten. Dat is de essentie van kind zijn. En dat kind zit in iedereen, ongeacht je leeftijd.

Als pedagogisch medewerker heb je contact en interactie met de kinderen en speel je in op situaties waar kinderen van kunnen leren en plezier aan beleven. Je doet zelf met ze mee en stimuleert hun fantasie. Je hebt inzicht in het niveau van hun ontwikkeling en geeft voorrang aan plezier. Je bent niet bezig met het behalen van resultaten. Tegelijkertijd geef je de grens aan als die wordt overschreden. Een pedagogisch medewerker die kind kan zijn met de kinderen, sluit in haar gedrag goed aan bij de beleveniswereld van kinderen. Zij begrijpt bijvoorbeeld precies waarom kinderen ergens de lol van inzien.

Het effect van kind zijn met de kinderen

Kinderen worden gestimuleerd, ze worden actief en voelen zich prettig en vertrouwd. Ze voelen zich gehoord en gezien omdat er communicatie en interactie is.

3. Klantgerichtheid

Als organisatie geven wij hoge prioriteit aan de tevredenheid van onze klanten (kinderen en ouders) en aan het verlenen van diensten en hulp. Dit is zichtbaar in onze werkwijze en in ons handelen in de praktijk. Zo wordt er snel en adequaat gereageerd op vragen, verzoeken en klachten van onze klanten (kinderen en ouders). Daarnaast respecteren wij de culturele achtergrond, de levensbeschouwing en de moedertaal van de ouder. Verder vinden wij ouderparticipatie belangrijk en kunnen ouders altijd bij ons terecht voor (opvoedings)vragen.

Het effect van klantgerichtheid

Door onze klantgerichte houding krijgen wij tevreden klanten. Wij investeren hiermee in een lange termijnrelatie met onze klanten. Tevens levert het ons goede reclame op. Het kind voorop!

4. Professionaliteit en kwaliteitsgerichtheid

SKRS stelt hoge eisen aan de kwaliteit van eigen werk en dat van collega's. Wij willen voortdurend verbeteringen nastreven en onze professionaliteit vergroten.

Het effect van professionaliteit en kwaliteitsgerichtheid

Wij benutten kansen om onze kwaliteit te verbeteren. Wij stellen van tevoren eisen en houden onszelf daaraan. Als pedagogisch medewerker kijk je kritisch naar je eigen prestaties en sta je open voor feedback van anderen. Ook spreek je collega's aan op de kwaliteit van werken die bij onze organisatie wordt verwacht.

Pedagogisch werkplan

8. Pedagogisch werkplan

Hoe voeren wij de pedagogische basisdoelen uit hoofdstuk 5 uit in de dagelijkse praktijk? Welke rol is hierin voor jou als pedagogisch medewerker weggelegd.

8.1 Kinderen een gevoel bieden van fysieke en emotionele veiligheid

Op het kinderdagverblijf en op de peuteropvang staat kindgericht werken voorop. Zowel in de Wet kinderopvang als in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) zijn rechten vastgelegd van kinderen op lichamelijke en emotionele veiligheid en op respect voor hun integriteit. Een kind dat zich veilig voelt, voelt zich goed en heeft energie om te leren en zich te ontwikkelen. Daarom is het belangrijk dat jij als pedagogisch medewerker zorg draagt voor fysieke en emotionele veiligheid van de kinderen op het kinderdagverblijf en op de peuteropvang.

Emotionele veiligheid

Emotionele veiligheid betekent dat een kind zich bij de opvang veilig en op zijn gemak voelt. Ook draagt het bij aan het welbevinden van de kinderen en is het tevens een voorwaarde voor een kind om tot een goede ontwikkeling te komen.

Pas als een kind zich emotioneel veilig voelt, kan het kind informatie verwerven over hoe de omgeving in elkaar zit, wordt duidelijk waar zijn eigen grenzen liggen en worden de grenzen van de omgeving duidelijk. Het opbouwen van een goed contact met jou als pedagogisch medewerker is hierbij van groot belang. Het kind moet je leren kennen als een volwassene die hij kan vertrouwen, die aandacht geeft, die liefdevol en zorgzaam is.

Als pedagogisch medewerker maak je gebruik van je competentie 'sensitiviteit en inlevingsvermogen'. Sta open voor signalen die het kind geeft. Neem de tijd om actief te luisteren. Zodat het kind het gevoel krijgt dat je hem serieus neemt en hij zich vertrouwd bij je kan voelen.

Reageer positief en vol plezier op wat de kinderen doen. Toon belangstelling voor een gemaakte tekening of een knutselwerkje of als het kind nieuwe kleding aan heeft. Probeer kinderen te 'lezen', dus leef je in en probeer de leefwereld van het kind te begrijpen. Zo kan het voorkomen dat een kind verdrietig is omdat papa of mama weggaat. Troost het kind en vertel hem dat je begrijpt dat het verdrietig is, maar dat papa of mama vanmiddag weer komt. Bagatelliseer de gevoelens van het kind niet, maar geef er een positieve wending aan. Zeg bijvoorbeeld: 'Mama komt vanmiddag terug en in de tussentijd gaan wij er een gezellige dag van maken. Zullen we een puzzel maken?'

Een andere manier om kinderen emotionele veiligheid te bieden is door structuur te brengen in de dag. Als je voldoende structuur en dus voorspelbaarheid in de dag brengt, biedt dit mogelijkheden voor het kind om zich veilig te voelen, waardoor het kind zich veilig aan jou en je collega's kan gaan hechten en het zich geborgen voelt.

Als een kind nieuw op het kinderdagverblijf, peuteropvang of nieuw op de groep is, zorgen we voor een zorgvuldig opgebouwde wenperiode die afgestemd is op het individuele kind. Zo zal een kind geleidelijk de pedagogisch medewerkers, de andere kinderen en de ruimte leren kennen. Ieder kind heeft een vaste en vertrouwde basisgroep met een kern van vaste en vertrouwde pedagogisch medewerkers.

Fysieke veiligheid

Bij de opvang van kinderen hechten we veel waarde aan een veilige en verzorgde omgeving. Een veilig pedagogisch klimaat stelt eisen aan de materiële omgeving. Deze omgeving moet hygiënisch zijn en kinderen moeten zich vrij kunnen bewegen zonder gevaar van lichamelijk letsel. We besteden daarom veel aandacht aan hygiëne en fysieke veiligheid.

Om het verspreiden van bacteriën en virussen, die ziektes kunnen veroorzaken, te voorkomen, hechten we veel waarde aan een hygiënische omgeving. Jij als pedagogisch medewerker geeft de kinderen het goede voorbeeld en wijst de kinderen op hygiënisch gedrag. Zo was je je handen voor het eten, na elk toiletbezoek en voor en na het bereiden van eten. De kinderen wijs je hier ook op zodat de kinderen met schone handen aan tafel gaan om een boterham of fruit te eten, papieren zakdoekjes na gebruik in de prullenbak gooien en na elk toiletbezoek hun handen wassen.

Zowel de binnen- als buitenruimtes van de kinderdagverblijven en peuteropvanglocaties voldoen aan de hoge eisen die gesteld zijn op het gebied van veiligheid en hygiëne. We richten ons op een balans tussen veiligheid en uitdagingen voor de kinderen. Op een veilige manier leren de kinderen om om te gaan met de risico's die ze al aan kunnen. Jij zorgt voor bescherming en houvast. Door de kinderen de ruimte zelf te laten ontdekken, ze zelf dingen te laten doen en zelf keuzes te laten maken, ontwikkelen kinderen hun persoonlijke competentie. Te veel bescherming verkleint de gelegenheid voor kinderen om op ontdekking te gaan en vergroot de kans op ongelukken omdat kinderen niet de gelegenheid hebben gehad om hun motoriek te ontwikkelen.

8.2 Kinderen de gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke competenties

Het begrip 'persoonlijke competentie' omvat de competenties van kinderen op verschillende ontwikkelingsgebieden, zoals de motorische, de creatieve (spel, muziek), de taal- en cognitieve ontwikkeling. Door de ontwikkeling van persoonskenmerken als veerkracht, zelfstandigheid, zelfvertrouwen en flexibiliteit zijn de kinderen in staat om allerlei typen problemen adequaat aan te pakken en zich goed aan te passen aan veranderde omstandigheden.

Stimuleren ontwikkeling creativiteit

Als pedagogisch medewerker kun je ook de creativiteit van zeer jonge kinderen stimuleren. Net als muziek is knutselen een manier van communiceren zonder taal. Door creatief bezig te zijn met de kinderen, ontwikkelen zij hun motorische en zintuiglijke competenties en hun kennis van kleuren, vormen en materialen.

Jij als pedagogisch medewerker kunt de waarneming en creativiteit van kinderen uitdagen en stimuleren. Je bent niet gericht op kinderen om te helpen een bepaald 'product' te maken. Het gaat om het plezier in het bezig zijn en de ervaring dat je de wereld om je heen kunt veranderen en mooi kunt maken. Je toont vertrouwen in de mogelijkheden van het kind. Je beoordeelt de krassen van een baby, dreumes of peuter niet op wat het níet is: een tekening die nergens op lijkt, maar op wat het wél is: een uiting van plezier en van iets kunnen maken.

Er zijn veel soorten activiteiten die je met de kinderen kunt doen. Door creatief met kinderen bezig te zijn, laat je ze kennismaken met verschillende materialen als papier, klei en verf. Wat kun je met papier allemaal doen? Erop krassen, scheuren, knippen, stapelen, vlechten, en meer. Met de kinderen kun je werken met veel verschillende materialen en gereedschappen. Bijvoorbeeld met verf en kwasten, en met voorwerpen als kurk of blokjes waarmee je kunt stempelen. Het papier waarop de kinderen schilderen moet voldoende groot zijn, omdat hun motoriek nog niet zodanig is ontwikkeld dat zij klaar zijn voor het schilderen op een klein blaadje.

Stimuleren ontwikkeling taalvaardigheid

Als pedagogisch medewerker kun je de taalvaardigheden van een kind bevorderen door bijvoorbeeld veel tegen ze te praten en te vertellen waar je mee bezig bent en wat je gaat doen. Bijvoorbeeld: 'Ik ga nu de bekers en de yoghurt pakken en dan gaan we aan tafel yoghurt drinken'. Ook voorlezen is erg goed voor de taalontwikkeling van kinderen. Benoem de dieren, mensen en gebeurtenissen die je ziet in het boek. Vraag het kind om bijvoorbeeld de verschillende dieren aan te wijzen: 'Weet jij op deze tekening waar de hond is? Goed zo, dat is inderdaad de hond. Wat voor geluid maakt een hond?'

Bij kinderen op zeer jonge leeftijd kun je de taalvaardigheid al stimuleren. Dit kan zelfs al bij baby's. Je kunt zingen, veel praten met de baby's, en vertellen wat je met ze gaat doen. Bijvoorbeeld: 'Je hebt vast honger; je fles is bijna warm. Zo, kom je lekker bij me je fles drinken?' En: 'Ik zie dat je in je oogjes aan het wrijven bent. En je moet ook nog gapen. Ik leg je in bed, dan kun je slapen'.

Baby's vinden het prachtig als je voor ze zingt. Door te zingen maak je contact op een vrolijke manier. Je kunt een slaapliedje zingen als je een baby in bed legt, maar ook tijdens de activiteiten gedurende de dag vinden baby's en peuters op de groep het vaak fantastisch als je zingt. Op deze manier ontwikkelen baby's een gevoel voor klanken die in het Nederlands veel voorkomen, ontwikkelen ze al vroeg een woordenschat en leren ze dat taal een goede manier van communiceren is.

Stimuleren motorische ontwikkeling

Ook bij het stimuleren van de motorische ontwikkeling is een belangrijke rol voor jou weggelegd. Geef de kinderen de gelegenheid om hun motoriek te oefenen en te ontwikkelen. Een goede manier om dit te doen is door elke dag met de kinderen naar buiten te gaan. Buiten is er de ruimte om te kruipen, te rennen, te fietsen en te springen. Al deze activiteiten zijn erg goed voor de grove motoriek van een kind. Nodig de kinderen uit om mee te doen met activiteiten en stimuleer ze als ze meedoen. Laat ook zelf je speelsheid zien. De competentie 'kind met kinderen zijn' kun je hier goed inzetten.

Ook de fijne motoriek kan buiten prima gestimuleerd worden, zeker in de natuurlijke buitenruimtes van het kinderdagverblijf. Laat de kinderen spelen met grassprietjes, zand, stenen en bladeren. Het stimuleren van de fijne motoriek is goed omdat dit nauw samengaat met de ontwikkeling van de schrijfvaardigheid. Jij als pedagogisch medewerker stimuleert de kinderen om met deze natuurlijke materialen aan de slag te gaan.

→ Lees voor meer informatie over buiten spelen de werkinstructie 'Natuurlijk buiten spelen op het kinderdagverblijf'.

Zelfs bij baby's kun je de motoriek al stimuleren. Dit kun je doen door baby's maximaal twintig minuten per keer en maximaal zestig minuten per dag in hun stoeltje of wippen te laten zitten. Het is belangrijk dat je er op let om de wippen in ligstand te gebruiken. Alleen tijdens het geven van een hapje, kan de wippen iets rechtop gezet worden. Let erop dat de wippen niet in volledige zitstand wordt gezet. Dit is niet goed voor de rug van baby's. Je kunt ze beter op een kleed op de grond of in een ruime box leggen. Zo geef je de baby's de gelegenheid om hun bewegingen te oefenen. Probeer ze hierin ook te stimuleren.

Het is hierbij van belang dat je kijkt naar de ontwikkelingsfase van elk kind als individu. Zo kan het ene kind met zeven maanden al kruipen en de wereld ontdekken, terwijl andere kinderen met twaalf maanden beginnen met kruipen. Probeer kinderen te activeren en te stimuleren en sluit aan op de ontwikkelingsfase waarin het kind zich bevindt. Een baby van zes maanden is tot heel andere activiteiten in staat dan een baby van drie maanden. Zo kan een baby van zes maanden in het algemeen een rammelaar druk heen en weer schudden en van zijn ene hand over geven naar zijn andere hand, terwijl een baby van drie maanden dit nog niet kan maar wel in een babygym tegen de figuurtjes die boven hem hangen kan aanslaan. Hier is een belangrijke rol voor jou als pedagogisch

medewerker weggelegd: door de activiteiten en het aanwezige speelmateriaal te laten aansluiten bij de mogelijkheden van het kind, kun je de kinderen voldoende stimuleren.

8.3 Kinderen de gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van sociale competenties

Het begrip 'sociale competentie' verwijst naar een heel scala aan sociale kennis en vaardigheden die kinderen ontwikkelen in de omgang met anderen. Denk hierbij aan het in staat zijn om zich te verplaatsen in een ander, kunnen communiceren, delen, samenwerken, helpen en conflicten oplossen.

Op het kinderdagverblijf en de peuteropvang zijn de kinderen veel samen met andere kinderen. Dit geeft ze extra mogelijkheden om vaardigheden te verwerven in het omgaan met andere kinderen. Er ontstaan voor het eerst vriendschappen, maar ook krijgen kinderen ruzie over bijvoorbeeld speelgoed of wie naast wie wil zitten.

Ontwikkelen sociale competenties bij baby's

Een baby haalt voornamelijk plezier en een gevoel van veiligheid uit de contacten met jou. Baby's hebben nog weinig oog of besef voor andere kinderen. Gemiddeld krijgen kinderen meer oog voor elkaar als ze ongeveer één jaar oud zijn. Dan gaan de kinderen naast elkaar spelen en elkaar bekijken. Als ze nog wat ouder worden, gaan ze echt met elkaar spelen.

Jij kunt de kinderen helpen bij het leren omgaan met andere kinderen. Zo kun je beslissen om wel of niet in te grijpen bij botsingen tussen kinderen. Als kinderen samen spelen, komt het nu eenmaal vaak voor dat ze ruzie krijgen over wie nu met dat speeltje mag spelen. Geef kinderen de gelegenheid om hun ruzies zelf op te lossen en kom pas tussenbeide als de ruzie uit de hand loopt of als confrontaties zich steeds herhalen.

Soms is ingrijpen ook nodig omdat een kind iets doet wat niet mag of juist iets moet doen wat het niet wil. Het beste kun je dan sensitief disciplinerend ingrijpen. Spreek de kinderen op ooghoogte (gehurkt) aan op rustige, duidelijke wijze. Je laat de kinderen weten dat je begrijpt wat het kind beweegt. Bijvoorbeeld: 'Ik weet dat jij dat speeltje wil hebben'. Leg vervolgens uit waarom iets niet kan of niet mag: 'Job had dat speeltje het eerst, daarom mag hij het nu nog even houden. Jij mag er zo mee spelen'. Wijs dan het kind op een alternatief: 'Kijk, je kan ook met deze auto spelen' of 'Zullen wij anders samen een boekje gaan lezen?' Complimenteer de kinderen als ze fijn aan het spelen zijn nadat je hebt ingegrepen.

Sensitief ingrijpen kan door nieuwe activiteiten voor te stellen of door kinderen stap voor stap te begeleiden bij het vinden van een oplossing voor hun probleem. Complimenteer de kinderen als ze fijn aan het spelen zijn nadat je hebt ingegrepen. Stimuleer ook het onderlinge contact door de kinderen aan te moedigen om elkaar te helpen. Dit kun je doen door oudere kinderen te laten helpen bij de jongere kinderen. Bijvoorbeeld: 'Sanne, wil jij Sam helpen met haar jas?' Als pedagogisch medewerker besteed je niet alleen aandacht aan negatieve reacties en conflicten, maar reageer je ook positief en bemoedigend als de kinderen fijn aan het spelen zijn.

→ Zie Bijlage II voor meer uitleg over de ontwikkeling die kinderen maken met betrekking tot samen spelen.

8.4 Het eigen maken van waarden en normen, oftewel cultuur

Om goed te kunnen functioneren in de samenleving waarvan zij deel uitmaken, moeten kinderen zich de regels, normen en waarden, oftewel de cultuur van de samenleving eigen maken. Ook op het

kinderdagverblijf of op de peuteropvang worden kinderen gesocialiseerd. Zo ontmoeten zij andere kinderen en volwassenen. Dit geeft ze de mogelijkheid om te oefenen met omgangsregels, beleefdheidsregels en de normen en waarden die in de maatschappij heersen. Je leert de kinderen te functioneren in een groter geheel, namelijk in de groep en in de maatschappij.

Het overbrengen van normen en waarden gebeurt veelal onbewust gedurende de dag. Jij als pedagogisch medewerker kunt kinderen hierbij bewust helpen door zelf het goede voorbeeld te geven, door vriendelijke omgangsvormen te gebruiken. Dit doe je door positief en vriendelijk met en over de kinderen en je collega's te praten. Dit betekent dat je positief gedrag prijst en aanmoedigt. Verder maak je duidelijk welk gedrag we niet goed vinden en niet accepteren. Het is hierbij belangrijk dat je consequent opstelt; nee is nee. Zo weet een kind precies waar het aan toe is en waar de grens ligt.

Afspraken, regels en omgangsvormen die binnen SKRS aanwezig zijn, worden duidelijk aan de kinderen uitgelegd. Zo leer je de kinderen de regels en de cultuur van de maatschappij. Je leert ze basale en universele regels als: je mag elkaar geen pijn doen. Vloeken en pesten worden niet geaccepteerd en je leert de kinderen om samen te delen en op hun beurt te wachten. Hierbij houd je rekening met de leeftijd en de fase waarin het kind zit. Een kind van achttien maanden is minder in staat om samen te delen of op zijn beurt te wachten dan een kind van drie jaar.

Ook besteden we binnen SKRS aandacht aan de feesten die opgenomen zijn in de Nederlandse cultuur. Dit zijn bijvoorbeeld Pasen, Sinterklaas en kerst. Bij deze feesten worden de ruimtes van onze kinderdagverblijven passend aangekleed en worden met de kinderen activiteiten gedaan die aansluiten op het feest. Zo worden in de periode rondom kerst de kinderdagverblijven in kerstsfeer gehuld door jou en je collega's. Ook besteed je als pedagogisch medewerker aandacht aan een feest door samen met de kinderen liedjes te zingen en knutsels te maken die aansluiten op dit feest.

Naast de typisch Nederlandse feesten worden ook de verjaardagen en het afscheid van de kinderen en pedagogisch medewerkers op de groep gevierd. Ook besteden we ruim aandacht aan het jaarlijkse zomerfeest van SKRS.

8.5 Voor- en vroegschoolse educatie

Bij SKRS staat het kind voorop! Kinderen ontwikkelen zich op verschillende gebieden. Kinderen hebben bij de geboorte een bepaalde geboren aanleg. De omgeving speelt een belangrijke rol in hoeverre het kind zich daadwerkelijk ontwikkelt. Een manier om kinderen hun aanleg te laten ontwikkelen, is door voor- en vroegschoolse educatie (VVE). SKRS is een gecertificeerde organisatie volgens de Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (Wet OKE) voor het geven van VVE. Oorspronkelijk werd VVE voornamelijk ingezet voor onderwijsachterstandsgezinnen, oftewel zogenaamde 'doelgroepkinderen'. Dit zijn kinderen die in hun eerste levensjaren onvoldoende mogelijkheden krijgen om zich goed te ontwikkelen. Als een kind op de basisschool begint met een achterstand, wordt deze vaak niet meer ingelopen. VVE probeert dit te voorkomen. Wij bieden op het kinderdagverblijf en op de peuteropvang VVE aan. SKRS is namelijk van mening dat alle kinderen baat hebben bij het deelnemen aan een VVE-programma als speelse voorbereiding op de basisschool. Het doel hiervan is dat kinderen op een zodanige manier worden gestimuleerd dat hun kansen op een goede schoolloopbaan en maatschappelijke carrière worden vergroot.

In de eerste levensjaren verloopt de ontwikkeling van het kind op motorisch, cognitief en sociaal-emotioneel gebied in hoog tempo. De ontwikkeling kan beïnvloed en gestimuleerd worden door de directe omgeving. Er kunnen op jonge leeftijd aanzienlijke verschillen ontstaan tussen kinderen die worden gestimuleerd door de omgeving en kinderen die opgroeien in een weinig stimulerende omgeving. De kwaliteit van de opvoedingsomgeving en de communicatie met kinderen is van grote invloed op de individuele ontwikkeling.

Wij maken gebruik van het VVE-programma Uk & Puk. Dit is een gecertificeerd programma voor de voorschool (kinderdagverblijf en peuteropvang), dat zich richt op de brede ontwikkeling van baby's en peuters. Met Puk werken we doelgericht aan de ontwikkeling door uitdagende activiteiten aan te bieden. De kinderen leren spelenderwijs en doen zelf ontdekkingen. De nadruk ligt op de taalvaardigheden spreken, luisteren en woordenschat. Daarnaast komen oriëntatie op rekenen en de ontwikkeling van sociaal-communicatieve vaardigheden aan bod. Bij Uk & Puk staat handpop Puk centraal. Puk is een speelkameraadje van de kinderen. Hij maakt avonturen mee die de kinderen herkennen en waardoor zij zich met hem kunnen identificeren. De kinderen kunnen bij Puk hun fantasieën, ideeën, gedachten en gevoelens kwijt. Ook wordt de pop Puk gebruikt om interactie met de kinderen uit te lokken.

Het uitgangspunt is dat kinderen leren door te spelen. De activiteiten van Uk & Puk sluiten aan bij het dagritme van het kinderdagverblijf en de peuteropvang. De dagelijkse routines worden bij Uk & Puk dus omgebogen tot leersituaties. Naast de vaste momenten waarop we themagericht werken met Puk, zoals bij activiteiten in de themahoek, gebruiken we Puk ook veel op alledaagse momenten, bijvoorbeeld tijdens vaste tafelmomenten, zoals met fruit of brood eten, en tijdens het verschonen van de luier. Uk & Puk wordt ook ingezet bij het natuurlijk buitenspelen en de moestuin. Er wordt de kinderen verteld wat er gebeurt en worden de materialen en de handelingen benoemd en dagen we de kinderen uit tot praten. Voor kinderen is de speelomgeving belangrijk. Zo hebben de inrichting en het materiaal grote invloed op het spel van kinderen. Het uitgangspunt bij Uk & Puk is een hoek die inhoudelijk aansluit op het thema van Uk & Puk: de zogenaamde themahoek. De themahoek moet aansluiten bij de interesses van de kinderen, uitdagen en aanleiding geven tot fantasievol en interactief samenspel.

De activiteiten rondom handpop Puk zijn verdeeld in thema's die passen bij de belevingswereld. Bij SKRS hebben we het jaar in acht thema's verdeeld, waarbij elke periode gewerkt wordt aan een ander thema. De activiteiten van Puk laten we aansluiten bij onze eigen thema's met de daarbij behorende activiteiten, zoals de verschillende jaargetijden, het zomerfeest en feestdagen. Een thema van Uk & Puk wordt opgebouwd van een introductie of kennismaking naar steeds verdere verdieping van het onderwerp, en als laatste een gezamenlijke afsluiting. Bij elk thema staat een voorleesboek centraal. Bij Uk & Puk is dit voorleesboek een zogenaamd 'knieboek': een boek dat je als pedagogisch medewerker op je knie kunt houden. De peuters gaan de knieboeken herkennen.

Er wordt veel gewerkt met kleine groepsactiviteiten. Dit is een bewuste keuze, omdat het leren van een taal een sociaal proces is dat kinderen goed onder de knie krijgen door interactie met elkaar. Die interactie is in een kleine groep makkelijker dan in een grote groep. Elk thema is opgebouwd uit activiteiten. Bij de activiteiten van Uk & Puk gaat het voornamelijk om het beleven en ervaren van de kinderen. Het taalaanbod hierbij sluit aan bij de kennis en vaardigheden van de kinderen, waardoor de kinderen het taalaanbod beter leren begrijpen en gebruiken. Om de doelen van de activiteiten te behalen, is herhaling nodig. Ook de liedjes die de kinderen in een thema zingen, de spelletjes die ze spelen, de woorden die ze aangeboden krijgen, worden herhaald buiten de activiteiten om. Zo horen de kinderen de woorden en begrippen steeds terugkomen, en oefenen ze er ook op andere momenten mee. Dit draagt eraan bij dat de kinderen zich de doelen uit een bepaald thema eigen kunnen maken.

Bij Uk & Puk geeft de pedagogisch medewerker het kind in de dagelijkse omgang vrijwel voortdurend informatie en uitleg. Denk hierbij aan uitleg bij activiteiten, bij spelbegeleiding, het ingaan op vragen van kinderen, het benoemen van handelingen en voorwerpen, en het toevoegen van nieuwe informatie aan het spel van een kind. Een belangrijk aspect van goede informatie en uitleg geven, is de manier waarop een activiteit wordt aangeboden. Zo is het belangrijk dat de activiteit in kleine stappen wordt aangeboden, zodat het voor een kind mogelijk wordt de taak zo zelfstandig mogelijk uit te voeren. Het is voor de kinderen van belang dat de pedagogisch medewerker de inhoud van de

ondersteuning steeds aanpast aan het ontwikkelingsstadium van het kind. Naarmate een kind ouder wordt, verandert zijn behoefte aan de juiste emotionele ondersteuning. Geleidelijk aan wordt het kind steeds zelfstandiger.

Om de VVE te laten slagen, is het belangrijk dat SKRS samenwerkt met de ouders. Het opbouwen van een goede vertrouwensrelatie met de ouders is essentieel voor de ouderbetrokkenheid. Ouderbetrokkenheid heeft namelijk een positieve invloed op de ontwikkeling en het welbevinden van kinderen. Vanuit de thuissituatie kan er een positief effect uitgaan op de ontwikkeling en het leren van jonge kinderen. Ouders kunnen een thuissfeer creëren die de ontwikkeling van hun kind stimuleert. Denk hierbij aan het voorlezen en samen spelen. Het is voor ouders belangrijk om te weten wat hun kind bij SKRS doet en hoe zij hun kind thuis het beste kunnen ondersteunen. Ouders worden gestimuleerd om thuis VVE-activiteiten met hun kind te doen. Ouders krijgen materialen mee (zoals instructies of handleidingen) die zij thuis met hun kind kunnen gebruiken. Verder worden ouders geïnformeerd, niet alleen als er iets aan de hand is met het kind, maar worden ze op de hoogte gehouden van de ontwikkeling van hun kind en worden ouders betrokken door bijvoorbeeld te benoemen waar de interesse van het kind naar uit gaat. Dit vindt plaats tijdens de dagelijkse overdachtsmomenten met ouders en tijdens de periodieke oudergesprekken.

Sommige kinderen komen in aanmerking voor een zogenaamde VVE-indicatie van het consultatiebureau. Deze indicatie kan worden afgegeven omdat een kind extra ondersteuning nodig heeft met betrekking tot bepaalde ontwikkelingsgebieden, bijvoorbeeld de taalontwikkeling of sociaal-emotionele ontwikkeling. De indicatie voor VVE wordt afgegeven door de jeugdverpleegkundige op het consultatiebureau. De indicatie wordt gegeven aan kinderen waarvan de verwachting is dat er zonder VVE een taalachterstand ontstaat. Voor de kinderen met een VVE-indicatie houden we tijdens de Puk-activiteiten aparte VVE-lijsten bij (naast de gewone registratielijsten), waarbij specifiek op de doelen van Uk en Puk worden gescoord. Naar aanleiding van deze score (of het doel wel of niet bereikt is) worden er extra acties uitgezet om dit doel wel te bereiken. Denk hierbij aan extra opdrachten, herhaling van de Puk-activiteiten en een-op-een-activiteiten. Daarnaast wordt deze doelgroep standaard individueel extra gestimuleerd door middel van activiteiten, veelal gericht op taalontwikkeling. Denk bijvoorbeeld aan memory, een puzzel, een boek lezen, en met ontwikkelingsgericht materiaal samen een spel doen. Deze doelgroep wordt ook gericht geobserveerd en wordt er zo nodig een handelingsplan opgesteld. Ook hebben de ouders vaker een oudergesprek en is deze niet vrijblijvend. Daarnaast worden ouders uitgenodigd om activiteiten met hun kind thuis te doen. Tevens is er nog meer aandacht voor de ouderbetrokkenheid door middel van de materialen en oefeningen in de puktas, die ze ieder thema mee naar huis krijgen.

8.6 Mentorschap

Aan ieder kind wordt een mentor toegewezen. De mentor werkt op de groep waar het kind is geplaatst. Bij de verdeling wordt rekening gehouden met het aantal werkdagen van de pedagogisch medewerkers, wie welk kind het meeste ziet en wie het meeste contact heeft met de ouders. Het uitgangspunt is het dat als broers en zussen op dezelfde groep zitten, zij dezelfde mentor hebben.

Rol mentor:

- Bij nieuwe kinderen houdt de mentor het kennismakingsgesprek.
- De mentor volgt zijn/haar mentorkinderen in hun ontwikkeling. Om zo goed te kunnen aansluiten bij de ontwikkeling van elk kind en het kind te stimuleren om de volgende stap te zetten. De mentor is het eerste aanspreekpunt voor ouders.
- Op het kinderdagverblijf en de peuteropvang bied je ouders periodiek de mogelijkheid voor een gesprek over de ontwikkeling van hun kind; de ouder is niet verplicht om op dit aanbod in te gaan. Bij kinderen met een VVE-indicatie vinden deze oudergesprekken standaard periodiek plaats.
- De mentor verzorgt na toestemming van de ouders de overdracht naar de basisschool en bso.

In de ouder-app van Konnect leggen we vast welke pedagogisch medewerker van welk kind de mentor is. Dit is terug te vinden bij de 'Belangrijke kindgegevens' onder het kopje 'Mijn gegevens'.

8.7 Structureel volgen

De mentor volgt zijn/haar mentorkinderen in hun ontwikkeling. Om goed te kunnen aansluiten bij de ontwikkeling van elk kind en het kind te stimuleren om de volgende stap te zetten. Ons digitale kindvolgsysteem ondersteunt de pedagogisch medewerkers hierbij. We houden daarbij ouders op de hoogte van de ontwikkeling van hun kind.

Eventuele bijzonderheden in de ontwikkeling worden gesignaleerd en er wordt actie op ondernomen. Als er bijzonderheden of zorgen in de ontwikkeling worden gesignaleerd, gaan de pedagogisch medewerkers hierover in gesprek met de ouders. In dit gesprek worden de zorgen of bijzonderheden in de ontwikkeling besproken en wordt gevraagd hoe de ouders dit ervaren. Met het oog op de privacy moet de ouder ervan uit kunnen gaan dat bijzonderheden of zorgen in vertrouwen met de pedagogisch medewerker worden besproken. In het gesprek kan de pedagogisch medewerker aangeven of het in het belang is van het kind om dit met collega's en school te bespreken. Zo nodig wordt er actie ondernomen door middel van het betrekken van passende externe expertise, bijvoorbeeld school maatschappelijk werk, logopedie of een fysiotherapeut, voor verdere ondersteuning.

8.8 Wennen

In de wenperiode maken een kind en zijn ouders kennis met de kinderen op de groep, de pedagogisch medewerkers en de nieuwe omgeving. De pedagogisch medewerkers bouwen tijdens de wenperiode met ieder kind een persoonlijke relatie op, waarin de basis wordt gelegd voor een gevoel van vertrouwen en veiligheid. Zowel wanneer een kind voor het eerst naar het kinderdagverblijf of de peuteropvang komt of wanneer een kind overgaat van de baby/dreumesgroep naar de peuteropvang is er een wenperiode. Het belangrijkste doel van de wenperiode is een kind en zijn ouders voelen dat ze welkom zijn. Een kind dat voelt dat het er mag zijn, voelt zich veelal veilig op het kinderdagverblijf of op de peuteropvang. Als pedagogisch medewerker ondersteun en begeleid je het nieuwe kind extra in de wenperiode. Het verloop van de wenperiode is afhankelijk van een groot aantal factoren. De professionaliteit van de pedagogisch medewerker in het begeleiden van het wennen van kinderen zorgt ervoor dat adequaat gereageerd kan worden op de invloed van de verschillende factoren.

Het eerste wenmoment vindt tijdens het plaatsingsgesprek plaats. Na het gesprek gaat het kind naar de groep en neemt de ouder afscheid. In dit gesprek worden alle regels en gewoontes van het kinderdagverblijf en van de peuteropvang besproken. Tevens wordt er uitgebreid stilgestaan bij de ontwikkeling en gewoontes van het kind. Tegelijkertijd vult de pedagogisch medewerker het plaatsingsformulier in met informatie verkregen van de ouders. Ouders mogen hun kind meenemen

tijdens dit gesprek. Na het plaatsingsgesprek vindt op het kinderdagverblijf de kennismakingsochtend plaats. Deze ochtend duurt doorgaans twee uur. Na deze kennismakingsochtend volgt zowel op het kinderdagverblijf als op de peuteropvang de wenperiode die ongeveer twee tot drie maanden kan duren. Voor veel kinderen is dit voldoende, maar omdat het wennen afhankelijk is van verschillende omstandigheden kunnen in overleg extra individuele wenafspraken gemaakt worden.

Doorstroom van baby-dreumesgroep naar peutergroep

Voorafgaand aan de plaatsing in de peutergroep is er een kennismakingsochtend. Tijdens deze ochtend gaat het kind kennismaken met de pedagogisch medewerkers van de nieuwe groep en met de groep zelf. Een pedagogisch medewerker van de baby-dreumesgroep brengt het kind naar de volgende groep en blijft daar ook even. De pedagogisch medewerker van de peutergroep weet dat het kind komt en gaat samen met het kind de nieuwe ruimte verkennen. Kinderen stromen door naar de peutergroep als ze rond de twee jaar zijn. Wanneer een kind definitief naar de peutergroep gaat, wordt er op feestelijke wijze afscheid genomen van het kind.

SKRS als organisatie

9. Onze kinderdagverblijf- en peuteropvanglocaties

SKRS heeft 4 kinderdagverblijven:

- 't Bikkeltje
- 't Hoepeltje
- 't Vliegertje
- 't Schommeltje

Alle locaties hebben een buitenspeelsterrein in een groene omgeving waar kinderen heerlijk buiten kunnen spelen. Alle groepen op onze kinderdagverblijven hebben een ruime groepsruimte, slaapkamers en een sanitaire ruimte. We streven naar een klein aantal kinderen met twee pedagogisch medewerkers per groep. Maar in een overgangperiode laat het kindaanbod dit soms niet toe en zetten we op een groep meer pedagogisch medewerkers in.

't Bikkeltje

Aan de Lauriestraat bevindt zich kinderdagverblijf 't Bikkeltje. Dit kinderdagverblijf biedt op de begane grond opvang aan zes groepen. Er zijn drie baby-dreumesgroepen en twee peutergroepen. Verder bevindt ook peuteropvang De Tamboerijn zich in het pand. Op deze locatie worden in totaal (alle groepen samen) maximaal 82 kinderen per dag opgevangen. Op de beneden- en bovenverdieping is ook het Centraal Bureau van SKRS gevestigd.

- 't Bikkeltje groep 2: baby-dreumesgroep voor kinderen van nul tot twee jaar.
  - Met 2 pedagogisch medewerkers: maximaal 8 kinderen.
  - Met 3 pedagogisch medewerkers: maximaal 10 kinderen (waarvan maximaal 8 kinderen van nul tot een jaar).
- 't Bikkeltje groep 3: baby-dreumesgroep voor kinderen van nul tot twee jaar.
  - Met 2 pedagogisch medewerkers: maximaal 8 kinderen.
  - Met 3 pedagogisch medewerkers: maximaal 10 kinderen (waarvan maximaal 8 kinderen van nul tot een jaar).
- 't Bikkeltje groep 4: baby-dreumesgroep voor kinderen van nul tot twee jaar.
  - Met 2 pedagogisch medewerkers: maximaal 8 kinderen.
  - Met 3 pedagogisch medewerkers: maximaal 10 kinderen (maximaal 8 kinderen van nul tot een jaar).
- 't Bikkeltje groep 5: peutergroep voor kinderen van een tot vier jaar oud.
  - Met 2 pedagogisch medewerkers: maximaal 13 kinderen. Bij een bezetting van kinderen van twee tot vier jaar: maximaal 15 kinderen.
- 't Bikkeltje groep 6: peutergroep voor kinderen van een tot vier jaar.
  - Met 2 pedagogisch medewerkers: maximaal 13 kinderen. Bij een bezetting van kinderen van twee tot vier jaar, maximaal 15 kinderen.

Op de kinderdagverblijf 't Bikkeltje werken we op alle 5 de groepen met de vve methode Uk en Puk. We bieden hierbij geen mogelijkheden aan voor kinderen met een vve-indicatie voor extra ondersteuning. Deze mogelijkheid bieden we wel aan op peuteropvang De Tamboerijn die zich in hetzelfde pand als kinderdagverblijf 't Bikkeltje bevindt.

't Hoepeltje

Aan de Nes bevindt zich kinderdagverblijf 't Hoepeltje. In het gebouw is op de bovenverdieping bso Nes gevestigd en op de begane grond het kinderdagverblijf. Het pand grenst aan verzorgingshuis Magnushof en voor activiteiten of met feestdagen doen de kinderen weleens als activiteit een uitstapje naar het verzorgingstehuis. Er bevinden zich twee baby-dreumes groepen voor kinderen van nul tot

twee jaar en daarnaast twee peutergroepen van een tot vier jaar. Op deze locatie worden in totaal (alle groepen samen) maximaal 56 kinderen per dag opgevangen.

't Hoepeltje groep 1: peutergroep voor kinderen van een tot vier jaar.

- Met 2 pedagogisch medewerkers: maximaal 13 kinderen. Bij een bezetting van kinderen van twee tot vier jaar, maximaal 16 kinderen.
- Met 3 pedagogisch medewerkers: maximaal 16 kinderen.
- 't Hoepeltje groep 2: peutergroep voor kinderen van een tot vier jaar.
  - Met 2 pedagogisch medewerkers: maximaal 13 kinderen. Bij een bezetting van kinderen van twee tot vier jaar, maximaal 16 kinderen.
  - Met 3 pedagogisch medewerkers: maximaal 16 kinderen.
- 't Hoepeltje groep 3: baby-dreumesgroep voor kinderen van nul tot twee jaar.
  - Met 2 pedagogisch medewerkers: maximaal 8 kinderen.
  - Met 3 pedagogisch medewerkers: maximaal 12 kinderen (maximaal 8 kinderen van nul tot een jaar).
- 't Hoepeltje groep 4: baby-dreumesgroep voor kinderen van nul tot twee jaar.
  - Met 2 pedagogisch medewerkers: maximaal 8 kinderen.
  - Met 3 pedagogisch medewerkers: maximaal 12 kinderen (maximaal 8 kinderen van nul tot een jaar).

Op de kinderdagverblijf 't Hoepeltje werken we op alle 4 de groepen met de vve methode Uk en Puk. We bieden hierbij geen mogelijkheden aan voor kinderen met een vve-indicatie voor extra ondersteuning.

't Vliegertje

Kinderdagverblijf 't Vliegertje ligt aan de Kievitlaan, achter basisschool De Wielewaal. Het kinderdagverblijf is in hetzelfde gebouw gevestigd als (twee groepen van) bso Waldervaart. In 't Vliegertje bevinden zich twee verticale groepen voor kinderen van nul tot vier jaar. Ouders met een flexibel werkrooster kunnen op groep 2 terecht, aangezien hier flexibele opvang wordt aangeboden. Op deze locatie worden in totaal (alle groepen samen) maximaal 28 kinderen per dag opgevangen.

- 't Vliegertje groep 1: verticale groep voor kinderen van nul tot vier jaar.
  - Met 2 pedagogisch medewerkers: maximaal 12 kinderen.
- 't Vliegertje groep 2: verticale groep, flexopvang, voor kinderen van nul tot vier jaar.
  - Met 2 pedagogisch medewerkers: maximaal 12 kinderen.
  - Met 3 pedagogische medewerkers: maximaal 14 kinderen (met maximaal 8 kinderen van nul tot een jaar) óf maximaal 15 kinderen (waarvan maximaal 5 kinderen van nul tot een jaar) óf maximaal 16 kinderen (waarvan 3 kinderen van nul tot een jaar).
  - Met 4 pedagogisch medewerkers: maximaal 16 kinderen (maximaal 8 kinderen van nul tot een jaar).

Op de kinderdagverblijf 't Vliegertje werken we op beide groepen met de vve methode Uk en Puk. We bieden hierbij geen mogelijkheden aan voor kinderen met een vve-indicatie voor extra ondersteuning.

't Schommeltje

Kinderdagverblijf 't Schommeltje aan de Iepenlaan is in hetzelfde pand als basisschool De Rank gevestigd. Hier zijn ook peuteropvang De Trommel en bso De Rank gelegen. 't Schommeltje biedt opvang aan één verticale groep voor kinderen van nul tot vier jaar. Hier kunnen ouders met een flexibel werkrooster terecht, aangezien hier flexibele opvang wordt aangeboden. Op deze locatie worden in totaal (alle groepen samen) maximaal 32 kinderen per dag opgevangen.

- 't Schommeltje: verticale groep, flexopvang, voor kinderen van nul tot vier jaar.
  - Met 2 pedagogische medewerkers: maximaal 12 kinderen.
  - Met 3 pedagogische medewerkers: maximaal 14 kinderen (maximaal 8 kinderen van nul tot een jaar) óf maximaal 15 kinderen (waarvan maximaal 5 kinderen van nul tot een jaar) óf maximaal 16 kinderen (waarvan 3 kinderen van nul tot een jaar).
  - Met 4 pedagogisch medewerkers: maximaal 16 kinderen (maximaal 8 kinderen van nul tot een jaar).

Op de kinderdagverblijf 't Schommeltje werken we op de groep met de vve methode Uk en Puk. We bieden hierbij geen mogelijkheden aan voor kinderen met een vve-indicatie voor extra ondersteuning. Deze mogelijkheid bieden we wel aan op peuteropvang De Trommel die zich in hetzelfde pand als kinderdagverblijf 't Schommeltje bevindt.

SKRS heeft 3 peuteropvanglocaties:

- De Tamboerijn
- De Trommel
- Op Avontuur

De Tamboerijn

Peuteropvang De Tamboerijn ligt aan de Lauriestraat, in hetzelfde pand als kinderdagverblijf 't Bikkeltje en het Centraal Bureau. Maximaal zestien kinderen in de leeftijd van twee tot vier jaar worden op een speelse manier voorbereid op de basisschool. De opvang is vier uur per ochtend, waarbij er geen opvang is in schoolvakanties. We bieden een lunch aan, aan de kinderen. De kinderen en pedagogisch medewerkers eten om 11.30 uur gezellig samen aan tafel een broodje. Net als op het kinderdagverblijf bieden we de kinderen biologisch brood en biologische vleeswaren. De opvang is van 8.30 tot 12.30 uur (brengen tussen 8.30 en 8.40 uur en ophalen tussen 12.20 en 12.30 uur).

Op De Tamboerijn werken we met de VVE-methode Uk en Puk. We bieden hierbij ook de mogelijkheid voor extra ondersteuning bij kinderen met een VVE-indicatie. Dit VVE-aanbod is voor peuters tussen 2,5 en 4 jaar en bedraagt 960 uur in deze 1,5 jaar. Deze uren zijn opgebouwd met de zestien uur per week en veertig weken per jaar dat onze peuteropvang open is. Wij bieden per kind vier dagen van vier uur VVE per week aan.

De Trommel

In de wijk Groeneweg, in hetzelfde pand als kinderdagverblijf 't Schommeltje, bso De Rank en basisschool De Rank, bevindt zich peuteropvang De Trommel. De opvang is vier uur per ochtend, waarbij er geen opvang is in schoolvakanties. Ook hier worden maximaal zestien kinderen in de leeftijd van twee tot vier op een speelse manier voorbereid op de basisschool. We bieden een lunch aan, aan de kinderen. De kinderen en pedagogisch medewerkers eten om 11.30 uur gezellig samen aan tafel een broodje. Net als op het kinderdagverblijf bieden we de kinderen biologisch brood en biologische vleeswaren. De opvang is van 8.15 tot 12.15 uur (brengen tussen 8.15 en 8.25 uur en ophalen tussen 12.05 en 12.15 uur).

Op De Trommel werken we met de VVE-methode Uk en Puk. We bieden hierbij ook de mogelijkheid voor extra ondersteuning voor kinderen met een VVE-indicatie. Dit VVE-aanbod is voor peuters tussen 2,5 en 4 jaar en bedraagt 960 uur in deze 1,5 jaar. Deze uren zijn opgebouwd met de zestien uur per week en veertig weken per jaar dat onze peuteropvang open is. Wij bieden per kind vier dagen van vier uur VVE per week aan.

Op Avontuur

Peuteropvang Op Avontuur bevindt zich in Kolhorn. De peuteropvang en bso zitten in hetzelfde pand als basisschool Op Avontuur. De opvang is vier uur per ochtend: van 8.30 tot 12.30 uur, waarbij er geen opvang is in de schoolvakanties. Ook op deze groep worden maximaal zestien kinderen van twee tot vier jaar op een speelse manier voorbereid op de basisschool. We bieden een lunch aan, aan de kinderen. De kinderen en pedagogisch medewerkers eten gezellig samen aan tafel een broodje. Net als op het kinderdagverblijf bieden we de kinderen biologisch brood en biologische vleeswaren. Op peuteropvang Op Avontuur werken we op de groep met de VVE-methode Uk en Puk. We bieden hierbij ook de mogelijkheid voor extra ondersteuning voor kinderen met een VVE-indicatie. Dit VVE-aanbod is voor peuters tussen 2,5 en 4 jaar en bedraagt 960 uur in deze 1,5 jaar. Deze uren zijn opgebouwd met de zestien uur per week en veertig weken per jaar dat onze peuteropvang open is. Wij bieden per kind vier dagen van vier uur VVE per week aan. Op studiedagen van de basisschool

die samenvallen met de ochtenden dat de peuteropvang open is, voegt de bso-groep zich bij peuteropvanggroep, als het kindaan aantal dat toelaat.

10. Typen opvang en beroepskracht-kind-ratio

De kinderdagverblijven van SKRS bieden opvang aan kinderen in de leeftijd van nul tot vier jaar. Kinderen kunnen geplaatst worden in een horizontale of een verticale groep.

Horizontale groepen

Horizontale groepen zijn zo samengesteld dat kinderen van ongeveer dezelfde leeftijd bij elkaar zitten. Zo biedt SKRS baby-dreumesgroepen voor kinderen van nul tot twee jaar en peutergroepen voor kinderen van twee tot vier jaar oud.

In een horizontale groep hebben de kinderen veel leeftijdgenootjes om mee te spelen en sluit het aanbod van activiteiten en het spelmateriaal goed aan op de leeftijd en het ontwikkelingsniveau van de kinderen. In de baby-dreumesgroep worden per dag maximaal negen kinderen opgevangen per twee pedagogisch medewerkers. In de peutergroep worden per dag maximaal zestien kinderen per twee pedagogisch medewerkers opgevangen.

Verticale groepen

In een verticale groep zitten kinderen van nul tot vier jaar. Het spelmateriaal in de verticale groep biedt veel uitdaging en sluit goed aan op de verschillende leeftijden en ontwikkelingsniveaus van de kinderen in de groep. Deze vorm van opvang sluit meer aan op de natuurlijke gezinssituatie, waarin ook kinderen van verschillende leeftijden bij elkaar zijn. Het is dan ook mogelijk om broertjes en/of zusjes in dezelfde groep te plaatsen.

Kinderen in een verticale groep blijven de hele opvangperiode op het kinderdagverblijf bij elkaar met dezelfde pedagogisch medewerkers. Dit zorgt voor een veilige basis om te hechten. Bij een verticale opvanggroep worden maximaal twaalf kinderen per twee pedagogisch medewerkers opgevangen en maximaal zestien kinderen per drie pedagogisch medewerkers.

Leren van elkaar

De pedagogisch medewerkers van SKRS leren de kinderen op de groep goed kennen en kunnen goed inspelen op de individuele behoeftes van elk kind. Doordat er binnen SKRS zowel baby's, dreumesen als peuters worden opgevangen, leren kinderen op een natuurlijke wijze rekening te houden met elkaar en worden ze zo gestimuleerd in hun sociale vaardigheden. De jongere kinderen kunnen zich in hun ontwikkeling optrekken aan de oudere kinderen en de oudere kinderen leren de jongere kinderen te helpen.

Flexopvang

Op kinderdagverblijf 't Schommeltje en op groep 2 van kinderdagverblijf 't Vliegertje kunnen ouders kiezen voor een flexibele opvang. Dit houdt in dat de kinderen op wisselende dagdelen kunnen komen. Een dagdeel is een ochtend (van 7.30 tot 13.30 uur) of een middag (van 12.30 tot 18.30 uur). Bij deze vorm van opvang hebben ouders een contract voor een vast aantal dagdelen per week, maar welke dagdelen de kinderen komen, kan per week verschillen. Deze vorm van opvang is ideaal voor ouders met een wisselend werkrooster.

Stabiliteit is belangrijk voor jonge kinderen, omdat zij nog veel behoefte hebben aan positieve en warme contacten, om zich veilig te voelen in het ontdekken van de wereld om hun heen. De stabiliteit voor het kind en de ouders van de flexibele opvang van 't Schommeltje en groep 2 van 't Vliegertje wordt bereikt door de aanwezigheid van een aantal bekende kinderen die op dezelfde dagen komen. Op beide opvanggroepen heeft namelijk een deel van de kinderen een structureel contract met vaststaande dagen per week en een deel een flexibel contract.

De stabiliteit op van de flexibele opvanggroepen wordt verder gewaarborgd door een team van vaste vertrouwde pedagogisch medewerkers op de groep, die voor elkaar invallen bij ziekte en vakantie. Dagelijks zijn er pedagogisch medewerkers op de groep met vaste werktijden en vaste werkdagen. Wanneer de groepssamenstelling of groeps grootte erom vraagt, wordt er een derde medewerker ingeroosterd. De pedagogisch medewerkers van het team zijn namelijk beschikbaar om zo nodig een dag extra te werken.

Als er op een dag twaalf kinderen komen, staan er twee pedagogisch medewerkers op de groep. Als er tussen de twaalf en zestien kinderen komen, staan er drie pedagogisch medewerkers uit het 'flexteam' op de groep. Op deze wijze zorgen wij ervoor dat de flexibele opvang van kinderen zoveel mogelijk met bekende en vertrouwde medewerkers wordt gewaarborgd.

Samenvoegen van stamgroepen

SKRS biedt kinderen verantwoorde kinderopvang, waarbij kinderen worden opgevangen in een eigen groepsruimte (stamgroep) met vaste pedagogisch medewerkers. In sommige situaties kiest SKRS voor meer flexibiliteit door de verschillende stamgroepen samen te voegen. Dit is voor de kinderen ook belangrijk. Door het samenvoegen ontstaat er voor de kinderen meer keus om samen te spelen met andere kinderen. Kinderen kunnen op deze manier de omgeving buiten hun eigen groepsruimte verkennen en kinderen van andere groepen ontmoeten. Tevens ontstaat zo de gelegenheid om meer specifieke activiteiten aan de kinderen aan te bieden, bijvoorbeeld aan kinderen met dezelfde leeftijd. Dit kan bijvoorbeeld met het programma Uk & Puk. Hierbij verlaten kinderen samen met hun pedagogisch medewerker hun huidige stamgroep en voegt mogelijk hiervoor samen met een andere stamgroep voor de activiteit.

Omdat alle groepen op alle kinderdagverblijfslocaties van SKRS volgens hetzelfde dagprogramma werken, is de structuur en werkwijze op een samengevoegde groep in grote lijnen gelijk. Zo waarborgt SKRS de continuïteit voor de kinderen. Verder zijn de pedagogisch medewerkers van de andere groepen bekende en vertrouwde personen voor de kinderen, omdat de kinderen veelal aan het begin en eind van de dag gezamenlijk worden opgevangen in de centrale speelhal of in één groepsruimte.

Het samenvoegen van de groepen kan structureel zijn, bijvoorbeeld op een specifieke dag van de week, en aan het begin en einde van de dag, maar ook incidenteel, bijvoorbeeld in vakantieperiodes. De keuze voor het samenvoegen van groepen kan gemaakt worden als er sprake is van een lagere bezetting op de groepen. De kinderen worden dan de hele dag in deze samengestelde groep opgevangen door minimaal één pedagogisch medewerker die voor de kinderen bekend is. Bij een samengestelde groep kan van de reguliere groeps grootte worden afgeweken, waarbij uiteraard wél altijd wordt uitgegaan van de vastgestelde kwaliteitsregels in de Wet kinderopvang (de 'beroepskracht-kind-ratio', oftewel BKR).

Locatie overstijgend opvangen houdt in dat kinderen op een andere geregistreerde voorziening van dezelfde kinderopvangorganisatie worden opgevangen dan waar zij normaal gesproken worden opgevangen. SKRS maakt hier alleen gebruik van tijdens de zomeropvang. Ouders kunnen in hun contract lezen in welke situaties en/of wanneer hun kind op welke locatie wordt opgevangen.

Activiteiten buiten de groepsruimte

SKRS hecht er veel waarde aan dat kinderen zich buiten heerlijk kunnen uitleven. Buiten spelen is onder meer goed voor het ontwikkelen van de motorische, cognitieve en sociale competenties. In de buitenspeelruimtes van SKRS kunnen kinderen zich heerlijk uitleven, maar ook een activiteit buiten het terrein van SKRS vinden kinderen veelal prachtig. Om deze reden kan het leuk zijn om kinderen mee te nemen buiten het terrein van de opvanglocatie voor een pedagogisch verantwoorde activiteit. Denk hierbij een wandeling door de buurt en bladeren zoeken in het park, een brief posten of de kinderen meenemen naar de kinderboerderij. Of een bezoek aan de West Friese markt, speeltuin, speelplaats, een grasveld of de bibliotheek. Ieder jaar is er ook de mogelijkheid om aan de Beweginstuif voor 0-4 jaar in een sporthal mee te doen. Veelal zijn de activiteiten gekoppeld aan een Puk-thema. Als het mogelijk is doen we, bij voorkeur, uitstapjes of activiteiten uit veiligheidsoogpunt met twee pedagogisch medewerkers of met een stagiair die wordt opgeleid voor de functie van pedagogisch medewerker. Hierbij verlaten kinderen samen met hun pedagogisch medewerker hun huidige stamgroep en voegt mogelijk hiervoor samen met een andere stamgroep voor de activiteit. Ouders geven vooraf toestemming over het samenvoegen, de wijze van vervoer en het doen van activiteiten/ uitjes buiten de opvanglocatie.

Zomeropvang kinderdagverblijf

In de middelste twee weken van de zomervakantie (zoals aangegeven door de gemeente Schagen) bieden we de mogelijkheid tot zomeropvang aan. Deze opvang vindt doorgaans plaats op één of twee kinderdagverblijfloccaties, waar ook de kinderen van andere kinderdagverblijfloccaties naartoe komen. Deze twee weken verlaten de kinderen hun huidige stamgroep en maken ze gebruik van een tweede stamgroep. Deze twee weken worden zij ook gekoppeld aan een mentor. We houden hierbij rekening met van welke locaties de kinderen komen. Tijdens de zomeropvang zijn er pedagogisch medewerkers van verschillende locaties werkzaam, zodat er voor elk kind een bekend en vertrouwd gezicht aanwezig is. Er heerst altijd een gezellige vakantiesfeer, waarbij de kinderen nieuwe vriendjes en vriendinnetjes maken, en de medewerkers leuke activiteiten organiseren. Hiernaast worden er ook VE-activiteiten aangeboden tijdens de zomeropvang.

Jaarlijks bekijken we het aantal aanmeldingen voor de zomeropvang en inventariseren we hoeveel groepen we hiervoor openen. Aan de hand hiervan kiezen we ook voor horizontale en/of verticale groepen. Ouders worden een maand van tevoren schriftelijk geïnformeerd over de wijze waarop de zomeropvang ingevuld wordt.

We richten de zomeropvang op 't Bikkeltje en 't Hoepeltje in 2022 als volgt in:

Voor kinderen van 't Bikkeltje:

Zomeropvang op 't Bikkeltje:

- een baby-dreumesgroep voor kinderen van nul tot 22 maanden, maximaal 12 kinderen.
- een peutergroep voor kinderen van 22 maanden tot vier jaar, maximaal 16 kinderen.

Voor kinderen van 't Hoepeltje, 't Schommeltje en 't Vliegertje:

Zomeropvang op 't Hoepeltje:

- Een babydreumesgroep voor kinderen van nul tot 22 maanden (van 't Hoepeltje); max. 10 kinderen.
- Een peutergroep voor kinderen van 22 maanden tot vier jaar (van 't Hoepeltje); max. 10 kinderen.
- Een verticale groep voor kinderen van nul tot vier jaar (van 't Schommeltje en 't Vliegertje samen); max 12 kinderen.

Maximaal 2 vaste gezichten voor 0-jarigen

Op elke groep werkt een aantal vaste pedagogisch medewerkers. We laten zo min mogelijk verschillende medewerkers op de groep werken en er zijn daarom maximaal vier vaste pedagogische medewerkers per groep.

Aan een kind worden twee vaste pedagogisch medewerkers toegewezen. Op de dagen dat het kind komt, is altijd minimaal één van deze twee pedagogisch medewerkers werkzaam. Als de omvang van de stamgroep vraagt om inzet van meer dan twee pedagogisch medewerkers, dan mogen maximaal drie vaste pedagogisch medewerkers aan het kind worden toegewezen. Naast het 'vaste gezicht' kunnen andere pedagogisch medewerkers worden ingezet.

Pedagogisch medewerkers uit hetzelfde team kunnen vanuit het oogpunt van stabiliteit op de groep niet op dezelfde werkdagen een vrije dag of vakantie opnemen. In geval van ziekte, verlof en vakantie van pedagogisch medewerkers wordt als eerste een oplossing voor vervanging binnen het eigen team geprobeerd te vinden. Lukt dit niet, dan zetten we een vaste invalmedewerker in. We werken met een kleine invalpool, waarin invalmedewerkers zoveel mogelijk aan een opvanglocatie worden gekoppeld. Mocht dit door een geval van overmacht niet lukken, dan zorgen we ervoor, dat het meest vertrouwde gezicht voor de kinderen, de openingsdienst op die dag verzorgt.

De 3-uursregeling

De beroepskracht-kind-ratio (BKR) betreft het aantal benodigde beroepskrachten bij een bepaalde groepssamenstelling (bepaald aantal kinderen van een bepaalde leeftijd). In de Wet kinderopvang is opgenomen dat als je per dag tien uur of meer aaneengesloten open bent, je maximaal drie uur per dag mag afwijken van de BKR. Daarbij geldt wel dat minimaal de helft van de vereiste BKR moet worden ingezet.

Kinderdagverblijf algemeen

- Tussen 7.00 en 9.00 uur worden de kinderen gebracht. Daar waar meerdere groepen in één pand zitten, worden de kinderen uit de verschillende groepen gezamenlijk opgevangen. Om 8.00 uur gaan deze kinderen met een eigen pedagogisch medewerker naar hun eigen groep. Tussen 16.00 uur en 18.30 uur worden de kinderen opgehaald. Daar waar meerdere groepen in één pand zitten, worden de kinderen uit de verschillende groepen aan het einde van de dag gezamenlijk opgevangen. De ervaring leert dat we de eerste drie kwartier (van 7.00 tot 7.45 uur) en het laatste half uur (van 18.00 tot 18.30 uur) we altijd aan de BKR voldoen.
- De pedagogisch medewerkers gaan afwisselend met pauze tijdens de middagslaapjes van de meeste kinderen.
- De pedagogisch medewerkers moeten, als de BKR daarom vraagt, de dag eerder starten of langer doorwerken.
- Minimaal twee keer per jaar toetsen we middels de app van Konnect de haal- en brengtijden van de ouders. Dit kunnen we desgewenst ook vaker doen, als hiervoor bijvoorbeeld een signaal uit de groepen komt.

't Bikkeltje

Baby-dreumesgroepen 't Bikkeltje: groep 2, 3 en 4

- *Met 2 pedagogisch medewerkers :*
Tussen 7.45 en 8.45 uur wijken we mogelijk maximaal één uur af en tussen 17.30 en 18.00 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.15 en 14.45 wijken we maximaal anderhalf uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.45 en 13.15 uur en tussen 14.45 en 17.30 uur.
- *Met 3 pedagogisch medewerkers :*
Tussen 7.45 en 8.15 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af en tussen 17.30 en 18.00 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.00 en 15.00 wijken we maximaal twee uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.15 en 13.00 uur en tussen 15.00 en 17.30 uur.

Peutergroepen 't Bikkeltje: groep 5 en 6

- *Met 2 pedagogisch medewerkers:*

Tussen 7.45 en 8.45 uur wijken we mogelijk maximaal één uur af en tussen 17.30 en 18.00 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.15 en 14.45 uur wijken we maximaal anderhalf uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.45 en 13.15 uur en tussen 14.45 en 17.30 uur.

- *Met 3 pedagogisch medewerkers :*

Tussen 7.45 en 8.15 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af en tussen 17.30 en 18.00 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.00 en 15.00 wijken we maximaal twee uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.15 en 13.00 uur en tussen 15.00 en 17.30 uur.

't Hoepeltje

Peutergroep 't Hoepeltje groep 1

- *Met 2 pedagogisch medewerkers :*

Tussen 7.45 en 8.45 uur wijken we mogelijk maximaal één uur af en tussen 17.15 en 17.45 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.00 en 14.30 uur wijken we maximaal anderhalf uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.45 en 13.00 uur en tussen 14.30 en 17.15 uur.

- *Met 3 pedagogisch medewerkers :*

Tussen 7.45 en 8.15 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af en tussen 17.15 en 17.45 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.00 en 15.00 wijken we maximaal twee uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.15 en 13.00 uur en tussen 15.00 en 17.15 uur.

Peutergroep 't Hoepeltje groep 2

- *Met 2 pedagogisch medewerkers :*

Tussen 7.45 en 8.45 uur wijken we mogelijk maximaal één uur af en tussen 17.15 en 17.45 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.30 en 15.00 uur wijken we maximaal anderhalf uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.45 en 13.30 uur en tussen 15.00 en 17.15 uur.

- *Met 3 pedagogisch medewerkers :*

Tussen 7.45 en 8.15 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af en tussen 17.15 en 17.45 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.00 en 15.00 wijken we maximaal twee uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.15 en 13.00 uur en tussen 15.00 en 17.15 uur.

Baby-dreumesgroep 't Hoepeltje groep 3 en 4

- *Met 2 pedagogisch medewerkers :*

Tussen 7.45 en 8.45 uur wijken we mogelijk maximaal één uur af en tussen 17.15 en 17.45 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Op maandag, dinsdag en woensdag tussen 13.15 en 14.45 wijken we maximaal anderhalf uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.45 en 13.15 uur en tussen 14.45 en 17.15 uur.

- *Met 3 pedagogisch medewerkers :*

Tussen 7.45 en 8.15 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af en tussen 17.15 en 17.45 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.00 en 15.00 wijken we maximaal twee uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.15 en 13.00 uur en tussen 15.00 en 17.15 uur.

't Vliegertje

Verticale groepen 't Vliegertje groep 1 en 2

- *Met 2 pedagogisch medewerkers :*

Tussen 7.45 en 8.30 uur wijken we mogelijk maximaal één uur af en tussen 17.15 en 17.45 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.00 en 14.30 uur wijken we maximaal anderhalf uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.30 en 13.00 uur en tussen 14.30 en 17.15 uur.

- *Met 3 pedagogisch medewerkers :*

Tussen 7.45 en 8.15 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af en tussen 17.15 en 17.45 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.00 en 15.00 uur wijken we maximaal twee uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.15 en 13.00 uur en tussen 15.00 en 17.15 uur.

't Schommeltje

Verticale groep

- *Met 2 pedagogisch medewerkers :*

Tussen 7.45 en 8.30 uur wijken we mogelijk maximaal drie kwartier af en tussen 17.30 en 18.00 uur wijken we mogelijk maximaal een half uur af. Tussen 13.00 en 14.45 uur wijken we maximaal anderhalf uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.30 en 13.00 uur en tussen 14.30 en 17.30 uur.

- *Met 3 pedagogisch medewerkers :*

Tussen 7.45 en 8.30 uur wijken we mogelijk maximaal drie kwartier af en tussen 17.45 en 18.00 uur wijken we mogelijk maximaal een kwartier af. Tussen 13.00 en 15.00 uur wijken we maximaal twee uur af. We wijken niet af van de BKR tussen 8.30 en 13.00 uur en tussen 15.00 en 17.45 uur.

11. Dagprogramma

Kinderdagverblijf

We hechten veel waarde aan het bieden van veiligheid, duidelijkheid en structuur. Dit doen we door de kinderen een duidelijke dagindeling en een herkenbare structuur aan te bieden.

Op zowel de horizontale als de verticale groepen geldt grotendeels dezelfde dagindeling. Er is elke dag een aantal vaste punten. Deze punten geven kinderen houvast en structuur. Tussen deze momenten door kan er lekker buiten gespeeld, geknutseld of binnen gespeeld worden.

7.00 - 9.00 uur Brengen

Tussen 7.00 en 9.00 uur worden de kinderen gebracht. Daar waar meerdere groepen in één pand zitten, worden de kinderen uit de verschillende groepen gezamenlijk opgevangen. Om 8.00 uur gaan deze kinderen met een eigen pedagogisch medewerker naar hun eigen groep.

9.30 uur Yoghurt drinken + activiteiten thema + buitenspelen

Rond 9.30 uur gaan we met z'n allen aan tafel om yoghurt te drinken. Het drinken van de yoghurt is een gezamenlijke activiteit waaraan we veel waarde hechten. Na het yoghurt drinken gaan we bezig met het vve-thema: dit kan het Puk-thema zijn of bijvoorbeeld een feestdag die eraan komt. Spelenderwijs leren ze zo ook alle woorden die bij het thema horen. Zo wordt er een verhaal verteld, geknutseld, een spel gespeeld en/of liedjes gezongen. De pedagogisch werkers zorgen ervoor dat iedereen aan bod komt. Na de vve-activiteit gaan de kinderen die niet gaan slapen, buiten spelen. We willen elke dag met de kinderen naar buiten, ongeacht het weer.

11.30 uur Brood eten

Om 11.30 uur gaan we met z'n allen aan tafel om een broodje te eten. De pedagogisch medewerkers eten met de kinderen mee. Dit 'pedagogisch mee-eten' dient als voorbeeldgedrag voor de kinderen. Bij de keuze voor het eten en drinken houden we ons aan ons voedingsbeleid. Na de broodmaaltijd worden de kinderen die één keer per dag slapen naar bed gebracht.

→ Zie voor meer informatie de werkinstructie 'Voedingsbeleid'.

12.30 tot 13.30 uur Ophalen en brengen

De kinderen die alleen in de ochtend worden opgevangen, worden tussen 12.30 en 13.30 uur opgehaald. De kinderen die alleen in de middag opvang hebben, worden tussen 12.30 en 13.00 uur gebracht. Deze vaste tijden zorgen voor structuur en duidelijkheid bij de kinderen en daardoor een veilige sfeer in de groep.

12.30 tot 15.00 uur Slapen

Tussen 12.30 en 15.00 uur slapen de meeste kinderen. De jongste kinderen kennen een eigen slaap- en voedingsritme, die we met de ouders vooraf bespreken. De kinderen die niet slapen, gaan lekker spelen op de groep of in de natuurlijke buitenruimte.

15.30 uur Fruit eten + activiteiten thema

We gaan met de kinderen aan tafel om gezamenlijk fruit te eten. Iedere ouder geeft zijn kind een stuk fruit mee dat rond half vier aan tafel wordt bereid en verdeeld over de kinderen. De pedagogische gedachte hierachter is dat de kinderen zo leren delen. Al het fruit wordt in kleine stukjes gesneden en in de fruitbak gedaan. De fruitbak gaat de tafel rond en elk kind mag een stukje fruit pakken waar het trek in heeft. Daarna doen we weer activiteiten in het kader van het vve-thema.

→ Voor meer informatie zie de werkinstructie 'Voedingsbeleid'.

16.00 – 18.30 uur Ophalen

Vanaf 16.00 uur worden de kinderen opgehaald. Daar waar meerdere groepen in één pand zitten, worden de kinderen uit de verschillende groepen vanaf 17.15 uur gezamenlijk opgevangen in de ruime speelhal. Hierbij wordt van elk aanwezig kind een overdracht gegeven aan de pedagogisch medewerkers die sluiten.

Peuteropvang

We hechten veel waarde aan het bieden van veiligheid, duidelijkheid en structuur. Dit doen we door de kinderen een duidelijke dagindeling en een herkenbare structuur aan te bieden. Hiermee bereiden we ze alvast voor op de basisschool.

De Tamboerijn, De Trommel en Op Avontuur:

8.15/ 8.30 uur Brengen

Rond 8.15 / 8.30 uur worden de kinderen op de locatie gebracht. De kinderen gaan lekker spelen bijvoorbeeld in de poppenhoek, de bouwhoek, met een puzzel of met autootjes.

9.30 uur Eten + activiteiten thema

We gaan met de kinderen aan tafel om te eten. Het eten is een gezamenlijke activiteit waar we veel waarde aan hechten. Er wordt gezongen of een spel gedaan.

10.00 – 11.15 uur Activiteiten thema + (buiten-)spelen

We zijn bezig met het Puk-thema. Spelenderwijs leren de kinderen ook alle woorden die erbij horen. De pedagogisch medewerkers zorgen ervoor dat iedereen aan bod komt. Aansluitend gaan de kinderen binnen of buiten spelen. In de poppenhoek, de bouwhoek, met een puzzel of met autootjes en/of buiten spelen in de natuurlijke buitenruimte.

11.30 uur Brood eten (op De Tamboerijn en De Trommel)

We bieden een lunch aan aan de kinderen van De Tamboerijn en De Trommel. De kinderen en pedagogisch medewerkers eten gezellig samen aan tafel een broodje. Dit 'pedagogisch mee-eten' dient als voorbeeldgedrag voor de kinderen. We bieden de kinderen biologisch brood en biologische vleeswaren: bij de keuze voor het eten en drinken houden we ons aan ons voedingsbeleid. De kinderen gaan aansluitend lekker binnen spelen, of buiten spelen in onze natuurlijke buitenruimte.

Vanaf 11.30 uur Op Avontuur/ 12.15 De Trommel / 12.20 De Tamboerijn Ophalen

Wanneer de kinderen worden opgehaald, bespreken de pedagogisch medewerkers met de ouders de ochtend en eventuele bijzonderheden.

12. Ontwikkeling en implementatie pedagogisch beleid

Wij zorgen voor een goede ontwikkeling en implementatie van het pedagogisch beleid, doordat we een pedagogisch beleidsmedewerker in dienst hebben die beschikbaar is voor de ontwikkeling van het pedagogisch beleid én voor coaching van de pedagogisch medewerkers.

Onze pedagogisch beleidsmedewerker draagt bij aan de kwaliteit van de opvang en heeft twee belangrijke taken. Enerzijds houdt ze zich bezig met de ontwikkeling en invoering van het pedagogisch beleid. Anderzijds coacht ze pedagogisch medewerkers bij hun werkzaamheden. De uitvoering van beide rollen kan worden belegd bij twee functies (een pedagogisch beleidsmedewerker voor de beleidsontwikkeling en een coach voor de coaching), maar kan ook in een gecombineerde functie uitgevoerd worden. SKRS kiest voor de variant van de gecombineerde functie waarin één medewerker beide taken uitvoert.

Ontwikkeling pedagogisch beleid

Onze pedagogisch beleidsmedewerker ontwikkelt het pedagogisch beleid. Het pedagogisch beleid is breder dan alleen het pedagogisch beleidsplan: het betreft alle beleidsstukken die raken aan de pedagogische praktijk. Daarnaast heeft de pedagogisch beleidsmedewerker een taak bij het bewaken en invoeren van pedagogische beleidsvoornemens, zodat iedere medewerker werkt volgens dezelfde pedagogische visie.

Coaching

Als coach zorgt de pedagogisch beleidsmedewerker voor het verbeteren van de pedagogische kwaliteit van de werkzaamheden en de professionele ontwikkeling van de pedagogisch medewerkers. De coach begeleidt en traint de medewerkers bij hun dagelijkse werkzaamheden in de praktijk. Hier zijn we trots op, want coaching is een krachtig middel voor verdere professionalisering en kwaliteitsontwikkeling. Het kan de vakvolwassenheid, de beroepstrots en het werkplezier van medewerkers vergroten.

Voorbeelden werkzaamheden

Voorbeelden van werkzaamheden van ontwikkeling en implementatie pedagogische beleid:

- Updaten pedagogisch beleidsplan
- Ontwikkelen nieuwe onderdelen voor het pedagogisch beleid
- Ontwikkelen hulpmiddelen voor de teams
- Volgen wet- en regelgeving op dit terrein
- Bijscholing van de pedagogisch beleidsmedewerker
- Scholing geven aan de medewerkers door de pedagogisch beleidsmedewerker
- Bespreken pedagogisch beleid met oudercommissies c.q. ouders
- Beleidsontwikkeling rondom IKC-vorming
- Samenwerking in de doorgaande lijn
- Beheer en/of actualisatie van het kindvolgsysteem
- Ontwikkelen VVE-beleid
- Evalueren pedagogisch beleid

Voorbeelden van vormen van coaching zijn:

- Individuele coachingsgesprekken
- Intervisiebijeenkomsten
- Teamcoaching
- Vaardighedentraining met oefensituaties
- Video-interactiebegeleiding
- (Meewerkend) coach op de groep
- Blended learning: e-learning in combinatie met een of meerdere (intervisie)bijeenkomsten

In de praktijk

Voor het jaar 2022 hebben we bij SKRS 1160 uur formatie voor de ontwikkeling van het pedagogisch beleid en de coaching van onze pedagogisch medewerkers. We hebben besloten deze uren evenredig over de verschillende locaties te verdelen. Hierbij houden we de ruimte om vraaggericht in te kunnen spelen op de wensen vanuit locaties of pedagogisch medewerkers. Bij de verdeling van de coachingsuren zorgen we ervoor dat elke pedagogisch medewerker jaarlijks een vorm van coaching krijgt.

VVE-coach

Onze pedagogisch beleidsmedewerker/coach houdt zich ook bezig met voorschoolse educatie (vve). Zij zorgt dat de kwaliteit van pedagogisch medewerkers en het vve-beleid wordt verhoogd en daarmee de kwaliteit van VVE. Het aantal uren dat deze beleidsmedewerker hierin wordt ingezet is aanvullend op het aantal uren dat al vanuit de functie als pedagogisch beleidsmedewerker/coach wordt ingezet. Voor het jaar 2022 heeft onze pedagogisch beleidsmedewerker in de voorschoolse educatie 120 uur te verdelen. We hebben besloten deze uren evenredig over de drie verschillende vve-locaties te verdelen. Hierbij houden we de ruimte om vraaggericht in te kunnen spelen op de wensen vanuit vve-locaties of pedagogisch medewerkers van de peuteropvang.

Voorbeelden werkzaamheden:

- bewaken van de vve-doelen (opbrengstgericht werken)
- organiseren van de doorgaande lijn (en de warme overdracht)
- coördineren van externe zorg zoals kinderfysiotherapeut, een logopedist of het wijkteam
- coaching en intervisie bieden aan de pm'ers
- de totstandkoming en implementatie van beleidsvoornemens

13. Stagiairs

Bij SKRS zijn de pedagogisch medewerkers verantwoordelijk voor de dagelijkse opvang, ontwikkeling en verzorging van een groep kinderen. De pedagogisch medewerkers zijn daarnaast in staat om pedagogisch medewerkers in opleiding, groepshulpen en/of stagiairs te begeleiden. We leveren graag een actieve bijdrage aan de scholing van toekomstige beroepskrachten. Daarom bieden we stageplaatsen aan voor mbo'ers en hbo'ers. SKRS is een erkend leerbedrijf van SBB (Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven). Onder verantwoordelijkheid van de werkbegeleider krijgt de stagiair de mogelijkheid om kennis te maken met alle gebieden van het vak, voor zover de stagiair daar op basis van haar theoretische kennis en vaardigheden aan toe is. De werkbegeleider is een pedagogisch medewerker die deskundig is in het begeleiden van de stagiairs.

Maximaal één stagiair per groep per jaar

Om aankomende beroepskrachten de kans te geven ervaring op te doen binnen de kinderopvangbranche, kan jaarlijks per groep maximaal één stagiair van een passende opleiding, de beroepspraktijkvorming doorlopen binnen SKRS. De stagiairs die bij ons komen, zijn veelal studenten van de mbo-opleiding pw (pedagogisch werk) niveau 3 of 4. Afhankelijk van het studiejaar zijn zij twee of drie dagen per week bij ons werkzaam. Tijdens hun stage worden de stagiairs voornamelijk boventallig, conform de Cao Kinderopvang, ingezet. Dit houdt in dat het team van vaste pedagogisch medewerkers wordt aangevuld met een stagiair. De stagiairs dragen geen eindverantwoordelijkheid op de groep en staan altijd onder supervisie. In de laatste maanden van de opleiding pw kunnen ze wel als beroepskracht worden ingezet.

Alle activiteiten en werkzaamheden van de stagiairs vinden plaats onder begeleiding van pedagogisch medewerkers. De precieze taken en verantwoordelijkheden van stagiairs zijn afhankelijk van de opleiding, het niveau van de opleiding en het opleidingsstadium waar de stagiair zich in bevindt. Voor iedere stagiair zijn afspraken over de opdrachten, taken en verantwoordelijkheden van de stagiair vastgelegd vanuit de opleiding in de stageovereenkomst. Over het algemeen eindigt de stage na de periode zoals in de stageovereenkomst is afgesproken. Een stage kan verlengd worden als de doelen niet zijn bereikt.

Taken per periode

In de eerste periode maakt de stagiair kennis met de groep en de organisatie. Het gaat in deze periode vooral om het contact leggen met de kinderen en collega's, zich voorstellen aan de ouders, het dagritme leren, bekend worden met ons pedagogisch beleidsplan, het eigen maken van huishoudelijke taken en het assisteren bij knutselen en spelactiviteiten.

In de volgende periode van de stage kan de stagiair (altijd onder begeleiding van een pedagogisch medewerker) ook assisteren bij verzorgingsactiviteiten, zoals kinderen helpen bij het aan- en uitkleden, bij het toiletbezoek en de kinderen verschonen. Voorbeelden van de verdere werkzaamheden voor stagiairs zijn: het helpen met de was, het helpen in de keuken, het uitvoeren van schoonmaakactiviteiten, eten en drinken klaarmaken, kinderen eten of de fles geven, het helpen met de kinderen naar bed brengen, het helpen bij het naar buiten gaan, het helpen of ondersteunen bij het spelen, het mede toezicht houden op kinderen, het helpen in het aanbieden van een activiteit (binnen of buiten) en de overdracht naar ouders aan het einde van de dag.

Zodra duidelijk is dat de stagiair de vaardigheden beheerst, kan hij of zij in deze fase zelfstandig opdrachten en activiteiten voorbereiden en uitvoeren met kinderen, zowel individueel als in groepsverband. Hierbij geldt wel dat een stagiair nooit alleen op de groep staat en niet alleen mag openen en sluiten. Daarnaast mag een stagiair geen medicijnen toedienen. Ook kunnen stagiairs niet als mentor worden toegewezen aan kinderen. En de stagiair is niet aanwezig bij het teamoverleg, tenzij dit vanuit de opleiding voor het maken van een opdracht nodig is.

Waarborg professionaliteit en kwaliteit

Een belangrijke voorwaarde die bij het begeleiden van stagiairs gesteld wordt, is dat de professionaliteit en de kwaliteit van de opvang gewaarborgd blijft. Deze voorwaarde en een aantal gedragsregels bespreekt de praktijkopleider met elke stagiair in een kennismakingsgesprek, vóór aanvang van de stageperiode. Alle stagiairs moeten voor het starten, ingeschreven én gekoppeld staan in het Personenregister Kinderopvang middels een geldige Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). De ouders van de kinderen worden geïnformeerd over de komst van een stagiair en kunnen indien gewenst nadere informatie over de taken en verantwoordelijkheden van de stagiair opvragen.

Iedere stagiair wordt begeleid door onze praktijkopleider en heeft daarnaast een eigen werkbegeleider. Zo hebben we veel invloed op het leerproces en de werkhouding. De werkbegeleider en stagiair bespreken structureel het opleidingstraject en de opdrachten. Het begeleiden van stagiairs betekent ook een taakverrijking voor ons eigen personeel. Medewerkers die als werkbegeleider een stagiair begeleiden, zijn zeer bewust bezig met het overdragen van kennis en vaardigheden en de bijbehorende communicatieprocessen. Daarnaast blijven zij, door het begeleiden van een nieuwe generatie medewerkers, op de hoogte van nieuwe visies, kennis en vaardigheden die de stagiairs tijdens de opleiding aangeboden krijgen. Ten slotte betekent dit een strategische instroom van het eigen personeel: stagiairs kunnen zich ontwikkelen tot geschikte medewerkers, waarmee SKRS een reguliere arbeidsovereenkomst aan kan gaan.

Opleiding 'pedagogisch medewerker voor het IKC'

In het voorjaar van 2018 is SKRS met ROC Kop van Noord-Holland een samenwerking aangegaan voor stageplaatsen voor de nieuwe opleiding 'pedagogisch medewerker voor het IKC'. De opleiding is een BOL-BBL-variant: de eerste twee jaar ligt de nadruk meer op school (BOL) en het laatste, derde, jaar meer op de stage (BBL). Alleen BBL-stagiaires in de kinderopvang kunnen conform de cao formatief worden ingezet.

Oriënterende stages en snuffelstages

We bieden beperkt plek aan oriënterende stages en snuffelstages vanuit het middelbaar onderwijs in Schagen. Deze zijn voor een korte periode: variërend van 2 dagen tot maximaal 60 uur per leerling. Hierbij staat de leerling altijd boventallig. Dat betekent dat er geen eindverantwoordelijkheid ligt bij de leerling. De leerlingen mogen niet alléén activiteiten uitvoeren met de kinderen: er moet altijd een pedagogisch medewerker bij aanwezig aan. De pedagogisch medewerkers organiseren veel verschillende activiteiten, waarbij de leerling ondersteunend kan zijn. Denk hierbij aan het voorlezen aan kinderen, samen met hen een puzzel maken, een spelletje spelen, met de kinderen meespelen in de themahoeken of buiten. Verder kijkt de leerling voornamelijk mee om zo een indruk van het werk te krijgen.

14. Samenwerking met ouders

Voor ouders is hun kind veelal het meest dierbare. Ouders dragen de zorg en verantwoordelijkheid voor hun kind. Zij vertrouwen de zorg en verantwoordelijkheid van hun allerdierbaarste, hun kind, toe aan ons op de momenten dat het kind bij ons verblijft.

Gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid

Tijdens de eerste weken, de wenperiode, dat een kind en de ouders het kinderdagverblijf bezoeken, wordt de basis gelegd voor een prettige verstandhouding tussen de ouders, het kind en de pedagogisch medewerkers. Maar ook na de wenperiode is het belangrijk dat er een goede overdracht tussen ouders en pedagogisch medewerkers plaatsvindt. Er is namelijk sprake van een gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid.

Het is belangrijk dat zowel de pedagogisch medewerkers als de ouders op de hoogte zijn van bijzonderheden die hebben plaatsgevonden in de omgeving van het kind, thuis of op het kinderdagverblijf. Die bijzonderheden kunnen namelijk van invloed zijn op het welbevinden van een kind. Pedagogisch medewerkers en ouders moeten met elkaar samenwerken. Dit in de zin dat zij zich op elkaar afstemmen, informatie uitwisselen, afspraken maken, en bescherming en respect hebben voor de privacy van de betrokkenen.

Onderlinge afspraken

Dus naast de overdracht worden er ook afspraken met de ouders gemaakt over hoe er wordt gehandeld als het kind ziek is of als een kind vanuit een medisch oogpunt of geloof een dieet moet volgen.

Verder leggen de pedagogisch medewerkers aan ouders de regels en gewoontes van de groep uit. De pedagogisch medewerkers, kinderen en ouders hebben dagelijks te maken met de uitwerking van die afspraken, waardoor een voortdurende afstemming plaatsvindt over bijvoorbeeld ziekte, voeding, slaap- en eetritmes en de omgang met het kind.

In de baby-dreumesgroep worden er van baby's tot ongeveer negen maanden in een schriftje de eetgewoontes, slaapgewoontes en ontwikkelingen bijgehouden. Dit schriftje wordt het heen-en-weerschriftje genoemd. De pedagogisch medewerkers verzoeken de ouders om iets terug te schrijven zodat de pedagogisch medewerkers op de hoogte blijven van de eetgewoontes, slaapgewoontes en ontwikkelingen thuis.

Extra gesprek

Soms is naast het dagelijkse contact bij het brengen en ophalen van het kind een extra gesprek nodig. Ouders of pedagogisch medewerkers hebben wat meer tijd nodig omdat ze zich zorgen maken over het kind, niet goed raad weten met bepaald gedrag of advies nodig hebben. Het is van belang dat deze oudergesprekken op tijd plaatsvinden, zodat een klein probleem niet kan uitgroeien tot een groot en ingewikkeld probleem.

Met het oog op de privacy moet de ouder ervan uit kunnen gaan dat bijzonderheden in vertrouwen met de pedagogisch medewerker kunnen worden besproken. In het gesprek kan de pedagogisch medewerker aangeven of het in belang is van het kind om dit met collega's te bespreken.

15. Samenhang met ander beleid

Het pedagogisch beleid staat niet op zich, maar heeft een duidelijke samenhang met andere protocollen, werkinstructies en afspraken.

Dit betreft met name de volgende onderwerpen:

- De wenperiode op het kinderdagverblijf en de peuteropvang;
- Gezondheid en hygiëne;
- Veiligheid en gezondheid;
- Kinderen meenemen buiten het terrein van het kinderdagverblijf en de peuteropvang;
- Protocol kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag;
- Natuurlijk buiten spelen op het kinderdagverblijf en de peuteropvang;
- Ontwikkelingsproblemen bij kinderen;
- Protocol bij overlijden;
- Voedingsbeleid;
- Zieke kinderen en medicijngebruik.

Gebruikte literatuur

16. Literatuurlijst

- Berding, J. (1995). **Kinderen zijn al groot: Werken met kinderen volgens Janusz Korczak**. Utrecht: SWP.
- Beurden, A. van & Keulen, A. van (2006). **De pedagogische cirkel. Een model voor pedagogische beleidsontwikkeling in de kinderopvang**. Amsterdam: Uitgeverij SWP Amsterdam.
- Herschkowitz, N. & Chapman Herschkowitz, E. (2002). **Breintjes van kleintjes. Ontwikkeling van gedrag en vaardigheden van baby's, peuters en kleuters**. Amsterdam: Uitgeverij Nieuwezijds.
- Jongepier, N. (2000). **Kindercentra in ontwikkeling. Pedagogische vernieuwing als proces**. Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn.
- Kohnstamm, R. (2002). **Kleine ontwikkelingspsychologie van het jonge kind**. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Schipper, C. de, Jong, M. de, Zeijl, J. van, Tavecchio, L. & IJzendoorn, R. van. (2003). **Pedagogische kijk op kinderopvang**. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Singer, E. & Kleerekoper, L. (2009). **Pedagogisch kader kindercentra 0 - 4 jaar**. Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg.
- Tassoni, P. (2006). **De ontwikkeling van kinderen**. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Van IJzendoorn, R., van, Tavecchio, L. & Riksen-Walraven, M. (2004). **De kwaliteit van de Nederlandse kinderopvang**. Amsterdam: Boom uitgeverij.
- Vroom, M. (2005). Leidster heeft sleutelrol. **Kinderopvang, nr. 7/8**.

Bijlages

Bijlage I: Verdieping

Verdieping en uitleg bij hoofdstuk 3. Visie op opvoeden

Respect voor de autonomie van het kind

Ieder kind is uniek en vanaf de geboorte gericht op sociale contacten en relaties. Ieder kind heeft behoefte aan autonomie en laat dit op eigen wijze blijken. Bij de geboorte is een kind totaal afhankelijk van een volwassene en met het ouder worden treedt er geleidelijk een verschuiving op van afhankelijkheid naar autonomie. Autonomie betekent letterlijk: het recht om zelf te bepalen wat je doet.

Baby's

Baby's zijn geheel afhankelijk van de zorg van volwassenen. Juist omdat baby's volledig afhankelijk zijn van volwassenen, is het belangrijk dat jij als pedagogisch medewerker het kind veel ruimte geeft en de initiatieven van het kind volgt. Dit doe je door eerst oogcontact te maken, te praten en te vertellen wat er gaat gebeuren. Op deze manier krijgt de baby, op zijn niveau, grip over de situatie.

Dreumesen

Dreumesen willen veel zelf doen en zijn tegelijkertijd nog sterk emotioneel afhankelijk van jou en je collega's. Je laat de dreumesen vrij spelen en bent beschikbaar als de dreumesen je nodig hebben. Je laat dit merken aan de dreumesen middels oogcontact. De dreumes kijkt even naar je om te zien of alles nog veilig is en daarna kan de dreumes weer verder spelen en ontdekken.

Peuters

Peuters zijn op die leeftijd gekomen dat ze enige tijd zelfstandig kunnen spelen. Als ze jou of je collega nodig hebben, zoeken ze zelf contact op. Op deze leeftijd gaan peuters steeds meer met andere kinderen spelen. Ze ontdekken dat andere kinderen niet met je willen spelen als je geen rekening houdt met hen. Ook geldt in sommige gevallen het recht van de sterkste, met bijvoorbeeld het samenspelen. Soms hebben peuters hulp van je nodig bij het leren samenspelen met andere kinderen.

Wijzes van accepteren van de autonomie

Jij als pedagogisch medewerker kunt de autonomie van het kind op vele manieren respecteren. Zo is het soms nodig dat het dagprogramma en de vaste routine worden aangepast om ze beter aan te laten sluiten bij de behoeften, voorkeuren of het temperament van individuele kinderen. Deze situatie kan zich bijvoorbeeld voordoen als een kind thuis slecht geslapen heeft en daardoor moe is. In plaats van mee te doen aan de activiteiten aan tafel, kan het kind al naar bed worden gebracht. Door zo te handelen, maak je gebruik van je competentie 'sensitiviteit en inlevingsvermogen' en werk je klantgericht.

Een andere manier om de autonomie van het kind te respecteren is door het kind de gelegenheid te geven om zelf problemen op te lossen. Je neemt de kinderen niet alles uit handen maar je richt je op de zelfstandigheid van kinderen. Zo kun je eerst observeren en afwachten hoe de kinderen zelf met problemen omgaan voordat je ingrijpt.

Ook bij het broodje eten aan tafel wordt aan de autonomie van kinderen gedacht. Bij dreumesen en peuters leg je de kinderen duidelijke keuzes voor. Je laat de kinderen kiezen welk beleg ze op hun broodje willen. Je legt ze niet te veel keuzemogelijkheden tegelijk voor. Te veel vrijheid kan hen namelijk stuurloos maken en een machteloos gevoel geven.

Grenzen stellen en reguleren

Jonge kinderen hebben duidelijk grenzen nodig voor wat wel en niet mag. Met duidelijke grenzen weten kinderen dat ze zich binnen die grenzen vrij kunnen bewegen.

Baby's en dreumesen zijn nog grotendeels aangewezen op volwassenen. Ze kunnen immers zichzelf nog niet reguleren of sturen. Als ze bijvoorbeeld iets zien wat hun aandacht trekt, willen ze het pakken. Ook als een ander kind er al mee speelt. Kinderen hebben een pedagogisch medewerker nodig die 'nee' zegt en die hun aandacht op positieve wijze op iets anders richt. Doordat jij het gedrag van kinderen reguleert, leert het kind in toenemende mate het eigen gedrag te sturen, eenvoudige regels te volgen en zelf problemen op te lossen.

Als een kind gaat lopen, wordt de wereld van het kind een stuk groter. Het kind krijgt meer bewegingsvrijheid. Voor zijn eigen veiligheid en die van zijn omgeving is het van belang dat het kind leert om zich aan bepaalde regels te houden.

Probeer negatief gedrag om te buigen door de kinderen op iets anders te richten. Alleen zeggen wat niet mag en boos worden, werkt niet. Als een kind alleen boosheid hoort, weet het niet wat het met deze emotie aan moet en raakt het in de war. Dit kan tot gevolg hebben dat het kind blijft volharden in het negatieve gedrag of dat het kind een ongecontroleerde driftbui krijgt. Je kan kinderen de 'als-dan-uitleg' geven om een kind uit te leggen waarom iets niet mag. Bijvoorbeeld: 'Als je de auto van Bram afpakt, dan mag je van Bram niet mee spelen, want Bram vindt het niet leuk dat je dat doet. Kom, dan gaan we voor jou ook een auto uitzoeken'.

Praten, uitleggen en luisteren

Kinderen hebben het recht om gehoord te worden. Vanaf hun geboorte kunnen kinderen door hun gedrag al aangeven wat belangrijk voor hen is en wat ze wel of niet fijn vinden. Jonge kinderen gebruiken weinig of eenvoudige taal. Maar ze beschikken over veel non-verbale middelen om te communiceren. Kinderen communiceren met gebaren, gezichtsuitdrukkingen en geluid. Kinderen begrijpen meer dan ze zelf kunnen zeggen.

Voor jou als pedagogisch medewerker is een belangrijke rol weggelegd, aangezien jij verwoordt wat er feitelijk gebeurt. Zo wordt de taal ondersteund met dat wat het kind ziet. Op die manier zeg je bijvoorbeeld bij het vertrek van een moeder op de groep: 'Kijk, mama gaat weg naar haar werk. Kom, dan gaan we haar uitzwaaien'. Het kind ziet dan dat zijn moeder weggaat en dit wordt ondersteund door wat je vertelt. Het is van belang dat je alles wat jij en de kinderen op de groep doen begeleidt met taal, om vervolgens de kinderen de gelegenheid te geven om hierop te reageren. Zo reageer je enthousiast op een tekening: 'Wat ben jij een mooie tekening aan het maken! Ik zie de kleuren rood, blauw en groen'. Het kind kan hierop reageren door te wijzen naar de tekening en het zeggen van 'rood, rood'.

Omdat jonge kinderen nog niet beschikken over een uitgebreide woordenschat, kunnen kinderen moeite hebben om hun gevoelens te verwoorden. Kinderen moeten nog leren om aan hun gevoel woorden te verbinden. Sommige kinderen kunnen gefrustreerd raken als het niet goed lukt om hun gevoelens duidelijk te maken. Voor jou is dan een rol weggelegd om het inzicht van kinderen te vergroten door gevoelens die ze waarnemen bij het kind te benoemen en uit te leggen. Bijvoorbeeld: 'Ik zie dat je boos bent omdat je nu niet op de auto kan. Nu zit Daan op de auto. Nog even wachten en dan ben jij aan de beurt. Zullen we anders de garage erbij pakken?' Op deze manier verwoord je de situatie en de gemoedstoestand van het kind en leg je een alternatief voor om deze negatieve situatie om te buigen.

Verdieping en uitleg bij hoofdstuk 7. Sensitiviteit en inlevingsvermogen

Bij de competentie 'Sensitiviteit en inlevingsvermogen' hoort een sensitieve responsiviteit van jou jegens de kinderen. Onder sensitieve responsiviteit verstaan we dat je gevoelig bent voor wat een kind bezighoudt. Je neemt signalen van het kind waar en reageert daarop. Je laat merken dat je het kind gezien hebt, het waardeert, rekening houdt met het kind en helpt waar nodig is.

Een voorbeeld van sensitieve responsiviteit is dat als een baby huilt, je het troost door het op te pakken, het zachtjes heen en weer te wiegen en zijn verdriet te benoemen.

Sensitiviteit ontstaat doordat jij en je collega's veel ervaring hebben met jonge kinderen en van elkaar leren. Daarnaast is het belangrijk dat jij als pedagogisch medewerker op een sensitieve wijze communiceert met kinderen. Voorbeelden van sensitieve communicatie met jonge kinderen zijn: dat je als pedagogisch medewerker plezier hebt in wat kinderen doen, je toont belangstelling voor gemaakte knutsels, tekeningen of een nieuwe jas, je bent enthousiast als een kind een nieuwe prestatie kan, zoals voor het eerst omrollen van rug naar buik of zelf een lepel vasthouden. Een ander voorbeeld van sensitieve communicatie tussen een jou en een kind is dat als een kind het even moeilijk heeft of moe is, dat je het kind knuffels geeft en het op schoot neemt als het dat nodig heeft.

Bij sensitieve responsiviteit is het ook van belang dat als een kind iets doet wat niet mag en jij het kind corrigeert, dat dit de goede relatie tussen het kind en jou niet schaadt. Dit doe je door alleen het gedrag af te keuren en niet het kind zelf. Na de berisping maakt je het weer goed met het kind en laat je zien dat jullie weer even goede vrienden zijn als daarvoor. Dit is belangrijk: op deze manier blijft het kind niet de hele dag met een naar gevoel rondlopen en gaat het niet met een naar gevoel naar huis. Het kinderdagverblijf is en moet een fijne en veilige omgeving zijn voor de kinderen.

Jij als pedagogisch medewerker hebt positieve aandacht voor alle kinderen. Ook voor de kinderen die minder aanwezig zijn op de groep. Het ene kind is nou eenmaal makkelijker om contact mee te maken dan het andere kind. Je let hierop en alle kinderen worden met warmte door je bejegend.

Bijlage II: Ontwikkelingsfase van kinderen van nul tot vier

Zowel ontwikkelen als leren lijkt bij kinderen in de leeftijd van nul tot vier jaar vanzelf te gaan. Kinderen worden geboren met een enorm vermogen en een grote motivatie om te leren. Kinderen ontwikkelen en leren in interactie met hun sociale omgeving.

Ouders, maar ook jij als pedagogisch medewerker, hebben een grote invloed op deze ontwikkeling. De ontwikkeling van kinderen hoort een doorgaande lijn te zijn. Jonge kinderen moeten zich breed en in eigen tempo kunnen ontwikkelen. Ouders, jij en je collega's moeten kinderen de vaardigheden en kennis aanleren die ze nodig hebben bij het volgende stapje in hun ontwikkeling. Aangezien jij als pedagogisch medewerker een belangrijke rol hebt in de ontwikkeling van kinderen, is het goed om deze ontwikkeling globaal te kennen.

In de ontwikkelingspsychologie wordt gesproken van 'ontwikkeling' als kinderen door het verwerven van een aantal nieuwe vaardigheden op een ander niveau gaan functioneren; er worden 'fasen' in de ontwikkeling onderscheiden. 'Zelf doen' is een natuurlijke drang van kinderen en een krachtige motor achter de ontwikkeling van kinderen. Deze drang is van nature al aanwezig en uit zich al op zeer jonge leeftijd.

Belangrijk om te vermelden is dat er echter weinig kinderen zijn die helemaal volgens het boekje een duidelijk af te bakenen overgang maken van de ene ontwikkelingsfase naar de andere.

De ontwikkeling van kinderen van nul tot vier jaar valt grofweg in de volgende fasen in te delen:

- **Kinderen van nul tot anderhalf jaar**

Kinderen in deze leeftijd groeien en ontwikkelen het snelst. Ook op motorisch vlak gaat de ontwikkeling razendsnel, waarbij een baby in zeer korte tijd enorme ontwikkelingen kan doormaken.

Kort na de geboorte van een baby zie je de allereerste tekenen opdoemen van het vermogen om spieren te besturen. Als de baby twee maanden is, heeft hij de controle over zijn hoofd- en nekbewegingen tot een gezichtsveld van ongeveer 90 graden. Tussen de tweede en vijfde maand verbreedt dit zich al tot ongeveer 180 graden, wat inhoudt dat hij nu om zich heen kan kijken en de bewegingen van mensen en kinderen in de omgeving kan volgen.

Als een baby net is geboren, sluit het zijn vuistje automatisch om een vinger heen: een reflex die uit de hersenen vandaan komt. Zo tussen de derde en vijfde maand verdwijnt deze grijpreflex. Hierdoor is een baby in staat om voorwerpen te betasten, de omgeving met zijn handjes te verkennen en een speeltje vast te houden. Als een baby een speeltje in zijn handen heeft, steekt hij het meestal direct in zijn mond. De tastgevoelens vanuit dit gebied zijn bijzonder goed ontwikkeld, waardoor het een snelle manier van het onderzoeken is om het voorwerp in zijn mond te stoppen. Een baby vindt het daarom prachtig om te 'spelen' met speelgoed van verschillende texturen: een zachte bal, een plastic rammelaar of een knisperboekje.

Baby's zijn zeer gemotiveerd om te leren en 'zelf te doen'. Ze leren door observeren en spelen. Het imiteren van anderen is een efficiënte manier om nieuw gedrag aan te leren en taal te verwerven. Tussen de negen en twaalf maanden, beginnen baby's dingen na te doen die ze in het dagelijks leven zien gebeuren. Zo kunnen ze een speelgoedtelefoon interessant vinden, en sommige baby's beginnen in hun brabbeltaal ook wat te kletsen in de telefoon.

Een baby heeft behoefte aan vertrouwde mensen. Daarom mag er op de groep niet te veel wisseling van pedagogisch medewerkers plaatsvinden. Ook heeft een baby behoefte aan een vertrouwde voorspelbare omgeving. Als ze fysieke en emotionele veiligheid ervaren, bouwen ze op deze leeftijd zelfvertrouwen en een eerste besef van 'zelf' op.

- **Kinderen van anderhalf tot tweeënhalf jaar**

Het gedrag en de ontwikkeling van een kind in deze leeftijd varieert sterk; sprongen vooruit wisselen zich af met enige terugval. De wens om zelf dingen te doen, te ontdekken en hun behoefte aan controle zijn in de dagelijkse bezigheden sterk aanwezig.

In deze periode nemen de motorische competenties sterk toe. Veel kinderen op deze leeftijd lopen al los en beginnen met het leren van springen en glijden van de glijbaan. Maar ook de fijnmotorische vaardigheden gaan snel vooruit. Zo kunnen ze steeds beter met hulp van jou (zelf) eten met een lepel, zich aan- en uitkleden en spelen met fijner materiaal als potloden. Ze hebben veelal ontdekt dat hun handelingen een gevolg hebben. Zo proberen ze doelbewuster te ontdekken wat er na een bepaalde handeling gebeurt.

Kinderen in deze leeftijd zijn vastbesloten om van alles te leren en gebeurtenissen en dingen te begrijpen. Zo zullen ze elke gelegenheid aangrijpen om hun kennis bevestigd te zien. Ze maken zich snel fysieke, sociale en taalvaardigheden eigen, maar dit heeft nog veel oefening nodig. Ze leren met hun hele lijfje door te doen en veel minder door wat er verteld wordt.

Jij als pedagogisch medewerker moet kinderen de ruimte geven om te leren en te ontdekken. Maar zorg er wel voor dat je altijd in de buurt bent. Dit is belangrijk voor hun veiligheid, aangezien kinderen in deze leeftijd erg impulsief zijn en nog over weinig zelfcontrole beschikken. Maar ook omdat ze nog sterk emotioneel verbonden zijn en steun van jou nodig hebben.

- **Kinderen van tweeënhalf tot vier jaar**

Kinderen in deze leeftijd zijn nog steeds wisselend in hun ontwikkelingstempo. De ene dag gaan ze met sprongen vooruit en dan staan ze weer een poosje stil. Motorisch ontwikkelen ze zich steeds verder: hun zintuigen worden nauwkeuriger, hun oog- en handcoördinatie verbetert en ze kunnen hun vingers met grotere precisie gebruiken.

In deze periode hebben peuters een groeiend taalvermogen en leren ze om verschillende standpunten te zien. Ook krijgen ze inzicht in afbeeldingen, symbolen, getallen en woorden. Het is belangrijk dat jij als pedagogisch medewerker zorgt voor een activiteiten aanbod dat aansluit bij hun belevingswereld. Speelgoed als (eenvoudige) puzzels, lego en boekjes zijn zeer geschikt voor peuters om hun taal en rekenkundige vaardigheden te ontwikkelen. Door hiermee te spelen trainen en ontwikkelen ze een beter geheugen en kunnen daarom verhalen vertellen en complexere situaties oplossen (puzzels).

Ook knutselen en tekenen vinden veel kinderen in deze leeftijd prachtig om samen met jou te doen. Het is ook in deze periode dat de peuter echt een vriendschap kan opbouwen met leeftijdsgenootjes. In plaats van zelfstandig naast elkaar te spelen, spelen ze nu samen. Daarnaast leren ze om te gaan met een grotere kring van mensen en verwerven ze de vaardigheden die ze in hun samenleving nodig hebben. Ook ontwikkelen ze in deze periode de vaardigheden om een kringgesprek te voeren.

Ontwikkeling kinderen met betrekking tot samen spelen

De meeste kinderen vinden de andere kinderen het allerleukste van een kinderdagverblijf. Ze vinden het heerlijk om te spelen en om samen op onderzoek uit te gaan. Jonge kinderen zoeken elkaars nabijheid, maken vrienden en hebben af en toe conflicten als andere kinderen het spel verstoren of speelgoed afpakken. Kinderen dagen elkaar uit en leren door naar elkaar te kijken en te imiteren. Zodra kinderen mobieler worden, tonen ze grote belangstelling voor andere kinderen. Als ze eenmaal in staat zijn om hun hoofdje te draaien, kijken baby's gelijk naar andere kinderen. Ook met betrekking tot samen spelen maken kinderen een ontwikkeling door.

De ontwikkeling in samen spelen valt in de volgende drie fases uiteen:

- Baby (nul tot twaalf maanden)

Als baby's drie of vier maanden oud zijn, zijn ze in staat om eenvoudig contact te maken. Dit gebeurt door lachen, aanraken, geluidjes maken of naar elkaar staren.

Met acht of negen maanden verschijnen de eerste vormen van opeenvolging van eenvoudige interacties. Een kind geeft een speeltje en de ander geeft het terug.

Ook verschijnen rond de leeftijd van negen maanden de eerste vormen van imitatie. Kinderen gaan elkaar op eenvoudige wijze imiteren. Het ene kind begint bijvoorbeeld met zwaaien of klappen en de andere kinderen volgen al snel.

- Kinderen van één tot twee jaar

Vanaf de leeftijd van één jaar beginnen kinderen het imitatiespel te ontwikkelen door geruime tijd elkaar afwisselend uit te dagen en te imiteren. Het ene kind begint met stampen en al snel volgen er meer kinderen die beginnen met stampen.

Ook zijn vanaf de leeftijd van één jaar de eerste vormen van parallel spel zichtbaar. Dit houdt in dat kinderen zoeken en spelen in elkaars nabijheid, maar dat ieder kind zijn eigen ding doet. Af en toe kijken de kinderen naar elkaar, soms pakken of geven ze elkaar iets.

Vanaf de leeftijd van anderhalf jaar spelen kinderen eenvoudige fantasie- en rollenspelen. Kinderen spelen eenvoudige verhaallijnen of rollen, zoals poes of moeder.

Tegen het einde van het tweede levensjaar zijn kinderen in staat om kortdurend samen te spelen met speelgoed. Op deze leeftijd zijn kinderen in staat om te begrijpen wat het andere kind wil en om daarbij aan te sluiten.

- Kinderen van twee tot vier jaar

Zodra kinderen rond de twee jaar oud zijn, kunnen kinderen langere tijd afwisselend samen en alleen spelen met hetzelfde speelgoed. De kinderen spelen samen zonder een gezamenlijk plan dat ze van tevoren hebben gemaakt. Gedurende het spelen ontstaat het spel waarbij ze elkaar om beurten imiteren en iets toevoegen aan het spel. Deze vorm van spelen wordt frequenter als de kinderen drie jaar oud zijn.

Vanaf het derde jaar spelen kinderen langere verhalen. In een keukentje maken ze bijvoorbeeld eten en dekken de tafel. Op deze leeftijd kunnen ze beter inspelen op elkaars rollen.

Tegen het einde van het derde jaar ontstaan de eerste vormen van gericht en doelbewust samenspel. Kinderen zijn in staat om hun gezamenlijke doel te verwoorden en erover te onderhandelen. Taal wordt steeds belangrijker in het overleg en samenspel.

Ook maken peuters afspraken en hebben discussies over rollen tijdens het 'doen-alsof-spel'. Ze wijzen elkaar rollen toe en corrigeren elkaar als ze 'fouten' maken. Op deze leeftijd ontstaan ook meer conflicten over de inhoud en het verloop van het spel.